

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
Факультет гуманітарних наук
Кафедра історії

Магістерська робота

Освітній ступінь – магістр

На тему:

**«Пам’ять про Громадянську війну в США як поле конфлікту (за
матеріалами телеканалу KXAN, 2015–2021 рр.)»**

Виконала: студентка 2-го року навчання,
спеціальності: 032 “Історія та археологія”
Освітньо-наукової програми «Історія»
Шокур Діана Ігорівна

Науковий керівник: Гломозда К. Ю.,
кандидат історичних наук, доцент
Рецензент: Гончар Ю. Б., доц., к.і.н..

Магістерська робота захищена з оцінкою _____
Секретар ЕК _____ “ _____ ” _____ 2022 р.

Київ – 2022

Зміст:

Вступ.....	3
1. Історична пам'ять.....	7
1.1. Студії пам'яті.....	7
1.2. Виклики і пастки студій пам'яті.....	10
2. Техас як поле південного наративу.....	15
2.1. Національний наратив.....	15
2.2. Тягар південної історії.....	19
2.3. Втрачена справа.....	32
3. Конфлікт історичної пам'яті.....	40
3.1. Символи Конфедерації в Техасі.....	40
3.2. Новини як компоненти формування історичної пам'яті.....	44
3.3 Когнітивний дисонанс.....	65
Висновки.....	70
Використані джерела та література.....	73

Вступ.

Історична пам'ять – це унікальний прояв самоідентифікації, розуміння історії і її використання у сучасному суспільстві; це те, що наперед формує ставлення до свого міста, регіону, країни і, певним чином, диктує людині сприйняття наративу про її минуле, про минуле нації і героїв, які вплинули на світ, що став таким, який він є. Також це міф, соціокультурний конструкт, колективна уява про значення спадку, гіперболізація ролі історичних постатей, що входять у національний «пантеон» історії, та їхніх вчинків. Пам'ять, на відміну від історії, користується більшою довірою в контексті публічного знання¹ про минуле, і одночасно, може спиратися не на перевірені джерела, а на ідею, яка необхідна сучасності для подальшої побудови моральних норм, політичних рухів, виправдання дій і структурування суспільства. У своїй роботі я звертаю увагу на конфлікт пам'яті, який формується завдяки різним історичним трактуванням події. Сама подія для американської історії виняткова своєю відомістю, навколо якої вибудовано велику кількість наративів, починаючи від «Північної агресії», «Війни за повалення інституту рабовласництва», «Першої тотальної війни»², «Найкривавішої американської війни» і трактування як «Другої американської революції»³. Американська громадянська війна 1861 – 1865 років залишається в центрі сучасних дискусій і через кількість пам'ятників, що зображують учасників конфлікту. Що характерно, ці символи поширені по всій території США. Проблемність, яка проаналізована в роботі, це проблемність репрезентації пам'ятників, присвячених борцям за

¹ *Ле Гофф Ж.* История и память. – Москва, 2013. – С. 5 – 6.

² *Grant S. M., Reid B.* Themes of the American Civil War. The War Between the States. // *Dawson J.* The First of the Modern Wars? – New York, 2010. – P. 68 - 71.

³ *Согрин В.* Гражданская война и Реконструкция в США. Современное прочтение. // Новая и новейшая история. - 2010. - №. 1. - С. 21-42.

Конфедерацію. Вандалізм і голосування за усунення небажаних і відверто образливих для певної частини населення монументів, зіштовхує американське суспільство у «війні пам'ятників». Техас у цьому питанні видається особливим місцем, зважаючи на роль штату як порту Конфедерації під час громадянської війни, так і на те, що сучасні випадки вандалізму, спрямованого проти монументів солдатів і лідерів Конфедерації у цьому штаті траплялися.

Зважаючи на те, що робота присвячена сучасній історичній пам'яті в штаті Техас, **актуальність** полягає у порушенні питання існування конфліктності в соціальних групах і потреби розглянути різні точки зору. Історії і реконструкції громадянської війни досі необхідні американському суспільству, переважно через особливе ставлення до історії своїх предків «отців», що є основоположним у конструюванні американської нації, зважаючи на етнічну різноманітність самого суспільства. Більш того, згадуючи конфлікт пам'яті в Україні, пов'язаний з декомунізацією, цей матеріал може стати цікавим для порівняння саме у контексті зміни національного наративу, проте, як на мене, об'єднувати явища в США і Україні не потрібно, бо перед нами постають різні монументальні традиції і способи комеморації.

Метою моєї кваліфікаційної роботи є дослідження наративів, які вплинули на конфліктність в контексті історичної пам'яті в штаті Техас, а також аналіз частини медіа, а саме новинних репортажів, які впливають на формування поля конфлікту в штаті.

Поставлена мета передбачає такі **завдання**:

- пояснити обрану термінологію студій пам'яті і розглянути виклики;
- проаналізувати південний наратив про Американську громадянську війну, що передбачає розгляд формування нової південної

- національності, ідеї Втраченої справи і проблематичність причин сепарації південних штатів від Союзу;
- продемонструвати на джерельному матеріалі частину сучасного конфлікту історичної пам'яті в штаті Техас.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є історична пам'ять про громадянську війну 1861 – 1865 років в штаті Техас.

Предмет полягає у впливі на історичну пам'ять локальних наративів, медіасфери (зокрема, телебачення), який спричиняє конфлікти й подальші рішення про усунення символів Конфедерації з публічного простору штату.

Хронологічні межі зачіпають сучасний розвиток наративів і формування історичної пам'яті в Техасі. Я розглядаю джерела з 2015 по 2021 роки, проте на нові структури пам'яті виразно впливають і ранні наративи, що виникали, як і самі монументи, ще під час війни.

Територіальні межі – штат Техас; у джерелах найчастіше фігурує місто Остін, яке є столицею штату.

Методологічна база передбачає використання історико-порівняльного методу і загальнонаукових принципів аналізу і синтезу.

Літературою методологічного розділу послуговували класичні праці дослідників студій пам'яті, як П'єр Нора, Алейда Ассман, Патрік Хаттон. А також, сучасна критика підходів до вивчення історичної пам'яті. Були залучені роботи, що пояснюють виклики у праці з обраними джерелами. Наявні південні наративи були проаналізовані завдяки текстам, що зосереджуються на питанні існування американської нації, ідентичності південців, особливості Старого Півдня і «тягарі» південної історії.

Застосовані у роботі **джерела** представлені у вигляді новинних репортажів, взятих з архіву техаського каналу «KXAN» з 2015 – 2021

років, що дозволяють проаналізувати те, як зображений конфлікт і на які основні проблеми вказують ведучі; а також як поширене на ресурсах південних телевізійних медіа замовчування чи повна зміна південного наративу.

Структура праці передбачає вступ, три розділи, висновки і список джерел і літератури, що були використані.

1. Історична пам'ять.

1.1. Студії пам'яті.

Роздумуючи про використання термінів студій пам'яті я хотіла залучити для позначення символів Конфедерації, що існують в публічному просторі штату Техас, термін П'єра Нора «місця пам'яті»⁴, зважаючи на те, що монументи використовуються у практиках комеморації загиблих американських солдатів, є частиною маркерів ідентифікації себе південцем і тегасцем, а також, безпосередньо, грають роль на день вшанування військовослужбовців США в кожний останній понеділок травня. П'єр Нора дійсно витворив для студій пам'яті важливий термін, який передбачає, що історична пам'ять це продукт сучасності, де під час створення символу і зв'язку з маркерами минулого, фізична наявність самого місця не важлива. Монументи, набувають характеру історичної спадщини і допомагають формувати нематеріальні наративи про минуле. Проте, оголошена в темі роботи проблема представлена тим, що не для кожного носія історичної пам'яті монумент чи інший символ, присвячений історичним постатям Конфедерації, буде мати характеристику «місця пам'яті». Бо для того, щоб досліджувати місця пам'яті, історик має мати групу, що ототожнює, ідентифікує і має вироблену індивідуальну пам'ять на основі монументів.

Також, «місця пам'яті» є дуже індивідуальними. За П'єром Нора⁵, вони пробуджують особливі асоціації у людини, що робить певний символ місцем пам'яті, це місце не обов'язково повинно мати фізичну форму, бо місцем пам'яті може бути як дійсно монумент, пам'ятник історичній постаті, так і ювілейна дата, чи назва вулиці. Для багатьох людей, які живуть поруч з пам'ятником, він може представляти собою лише частину міста, геолокацію і

⁴ Нора П. Франция-Память. – Санкт-Петербург, 1999. – С. 39 – 50.

⁵ Там само. – С. 41.

не пробуджувати особливих зв'язків з історичною спадщиною. Саме ця первинна індивідуальність не дозволяє мені повністю покластися на термін «місце пам'яті», бо у конфліктах навколо символів Конфедерації, які мною розглянуті, індивідуальне ставлення і подальше формування колективної історичної пам'яті затримуються процесом існування важелів впливу, які притаманні політиці пам'яті. Дуже складно стверджувати, що сучасна людина мислить в категоріях «місць пам'яті», більш того, конфлікти виникають часто лише у загрозі зникнення пам'ятки з простору, що, як мені здається, є цікавою основою менталітету.

Тому, розглядаючи можливі форми термінів студій пам'яті я обрала для дослідження термін Алейди Ассман, «соціальна пам'ять», бо цей термін пропонує розгляд історичної пам'яті в розрізненому суспільстві, яке має тенденцію змінюватися з поколіннями, що є дуже показовим для кейсу штату Техас. Як зазначила Ассман у своїй монографії «Довга тінь минулого: Меморіальна культура та історична політика», колективна пам'ять може бути сформована передусім культурою, нацією, поколінням, пам'яттю сім'ї⁶, а зважаючи на те, що пам'ять про громадянську війну в США формується культурами Півдня і Півночі і не часто наявна в сім'ях, всі споживачі символів Конфедерації в штаті не мають однакової колективної пам'яті, але є носіями соціальної пам'яті, яка є одночасно локальною

Ассман зауважує, що соціальна пам'ять включає в себе соціальні і історичні покоління. Такий поділ на групи відповідальний за вироблення ритмів, за якими розпізнаються різні часові досвіди суспільства⁷, а отже ритми формування пам'яті за 150 років після події. Для дослідження важливе виокремлення з соціальної пам'яті пам'ять покоління. Саме від генерації, до якої належить людина, буде залежати її розуміння і можливість потрапити

⁶ Ассман А. Длинная тень прошлого: Мемориальная культура и историческая политика. – Москва, 2014. – С. 19.

⁷ Там само. – С. 22.

під сильний вплив інформації про минулий досвід суспільства⁸. Більш того, Алейда Ассман пропонує бачити в соціальній пам'яті феномен спільного світосприйняття⁹, що передбачає при опрацюванні досвіду поколінь, потрібність розуміти, що світосприйняття кожної наступної генерації буде змінюватися незалежно від наявного наративу і запропонованої конструкції єдності історичної епохи¹⁰, як, наприклад, це можна обачити у сучасному штаті Техас.

З теоретичного розділу роботи Ассман і її систематизації щодо використання соціальної пам'яті, як джерела для дослідження, автор приходить до визначення, що публічна меморіальна культура має тенденцію формування у кожному поколінні, яке оновлюється кожні 15 – 30 років¹¹. Розглядаючи соціальну пам'ять в США і її зміни, цей феномен дійсно можна простежити, особливо, зважаючи на те, що громадянська війна між Півднем і Північчю стала історичним фактом і формує конструкції пам'яті у американському суспільстві вже більше 150 років. Для Алейди Ассман важливим орієнтиром є увага на травматичній пам'яті і ролі жертви в історії періоду Другої світової¹². Авжеж, можна випрацьовувати схожі теорії і щодо більш давніших процесів, особливо поглядаючи на той факт, що історична свідомість в США пов'язана з політичною ідентифікацією себе як нації, держави демократичних свобод, і те, що тільки нещодавно починається ревізіонізм постатей отців США і їхнього впливу на існування рабовласництва і расових несправедливостей в середині окремих штатів. Проте, я думаю, що поле конфлікту історичної пам'яті і її формування в США, зважаючи на хронологічні межі обраних мною джерел, також залежать

⁸ Ассман А. Длинная тень прошлого: Мемориальная культура и историческая политика. – Москва, 2014. – С. 22 – 23.

⁹ Там само. – С. 23.

¹⁰ Там само. – С. 23.

¹¹ Там само. – С. 24.

¹² Там само. – С. 9 – 14.

від політичних процесів і в більшості на розумінні ментальностей, ідентифікації, ніж травматичної пам'яті і жертв.

Говорячи про сучасний конфлікт пам'яті, який може виникати на ґрунті нових історичних досліджень, зміни наративу і перегляду цінностей минулого, важливо також розуміти, що самі пам'ятники часто втрачають у таких «вінах пам'яті» свої комемораційні властивості і виступають як джерела смислів і символів. Це відбувається через те, що пам'ятники проходять довгий історичний процес свого існування, а їхнє використання для пошуку нового символу, часто політичного, може викликати більше невдоволення, ніж, наприклад, в контексті їх тодішнього існування, як місць пам'яті, що мали вшановувати жертви і репрезентувати трагічне, травматичне минуле.

1.2. Виклики і пастки студій пам'яті.

Основним викликом для мого дослідження, в контексті студій пам'яті, є розмежування «повторення» і «пригадування». Патрік Хаттон у своїй роботі «Історія як мистецтво пам'яті», зазначив, що науковцю, працюючи з пам'яттю, потрібно визначити момент взаємодії повторення і пригадування¹³. Насправді, як зазначає сам автор, такими категоріями можна розглядати і процеси створення історіографій, проте, зосередившись саме на його роздумах про історичну пам'ять, важливо виділити, що Хаттон вбачає у терміні «повторення» стереотипність¹⁴. Стереотипи щодо історичної події, а саме громадянської війни в США є поширеними як на Півночі так і на Півдні. Основними для мене будуть виступати стереотипи, які були утворені в процесі міфологізації історії творення Конфедеративних штатів. Вони, у вигляді південних історіографій неабияк вплинули на загальне сприйняття минулого суспільством південних штатів, а отже і штату Техас. В американському варіанті, говорячи про стереотипність ми стикаємося з

¹³ Хаттон П. История как искусство памяти. – Санкт-Петербург, 2004. – С. 23.

¹⁴ Там само. – С. 23.

багатьма проявами цього загального, можна сказати, абстрактного бачення минулого, особливо говорячи про ставлення до солдатів громадянської війни, які боролися на боці Конфедеративних штатів Америки. Більш того, стереотипним є уявлення і про те, як потрібно ставитися до південців. Говорячи про, так звані, місця пам'яті, людина може послуговуватися поширеною ідеєю, що солдати Конфедерації воювали виключно за збереження рабовласництва і самі були рабовласниками, що насправді, не завжди є дійсністю.

Якщо звертатися до концепту згадування, який, як на мене, є основним у намаганні зрозуміти і проаналізувати існуючий конфлікт пам'яті, потрібно виокремлювати не стереотипи, а взаємодію з наявними символами, що входять у традиції комеморації і допомагають будувати уявлення про спадок Конфедерації у сучасних умовах. Хаттон згадування пов'язує з «спробами у сучасності пробудити минуле»¹⁵. В моєму дослідженні концепт буде виражений, скоріше, у намаганнях використати історичну пам'ять і її символи для пояснення сучасних проблем, часто у вигляді порівняння. Війна пам'ятників в Техасі, як і по всіх південних штатах США, розпочалася з трагічних подій у Чарльстоні, а отже початки конфлікту датуються зміною використання минулого, переоцінки символів і виокремлення груп, які ними користуються. Отже вже від 2015 року процес розуміння минулого, на основі пам'ятників і символів, почав змінюватися.

Елон Конфіно у своїй роботі про виклики праці з історичною пам'яттю зазначив, що сучасні конфлікти навколо ревізії розуміння минулого мають більше спільного з культурною історією, адже пам'ять з часом втрачає своїх очевидців і отримує, замість них, споживачів культурно-історичних конструктів¹⁶. Досліджений мною конфлікт не має очевидців, але це не заважає формуванню емоційних і навіть радикальних ідей в контексті війни

¹⁵ Хаттон П. История как искусство памяти. – Санкт-Петербург, 2004. – С. 23.

¹⁶ Confino A. Collective Memory and Cultural History: Problems of Method. // The American Historical Review. – 1997. - № 5. – P. 1386.

пам'ятників. Також на пам'ять впливає рясна репрезентація символів Конфедерації в містах штату, які стають популярними туристичними місцями і являють собою витвори мистецтва. Для мого дослідження пам'ять є універсальним інструментом, який вказує на формування історичного сприйняття. Конфіно правильно визначив, що в студіях пам'яті тема часто залежить від «моди дня»¹⁷, адже ще з позначки про актуальність, можна помітити, що моя робота вивчає недавні події, проте, не зважаючи, що основним у векторі дослідження залишається конфлікт пам'яті, мій текст передбачає аналіз історичного наративу, який є невід'ємною частиною політики встановлення монументів присвячених Конфедерації в південних штатах. Я вибудовую свій аналіз навколо історичного наративу, використовуючи праці про відмінність історіографій півдня, зважаючи на те, що ревізія таких наративів впливає на наявну конфліктність щодо сприйняття символів. Проблема того, що пам'ять може бути представлена багатьма конструктами¹⁸ для мене зрозуміла, але я вибудовую свої тези на основі обраних джерел для того, щоб представити на огляд вплив медіа ресурсів на споживачів, які вже існують у контексті соціальної пам'яті і реагують на зміни ставлення до монументів від різних поколінь цієї соціальної пам'яті, тому що я розумію, що не все може бути «справою пам'яті»¹⁹ на однаковому рівні.

Виклики культурної історії дійсно накладаються і на студії пам'яті, бо культурне не може повністю охоплювати політичний і соціальний вимір, проте, є впевненість у тому, що не зважаючи на спорідненість культурної історії і студій пам'яті, останні, існуючи від початку у міждисциплінарному колі досліджень, включають в себе політичний і соціальний вимір, бо пам'ятники не виробляються державою, але контролюються нею, і стають надбанням суспільства з його різноманітними соціальними, культурними і

¹⁷ *Confino A. Collective Memory and Cultural History: Problems of Method. // The American Historical Review. – 1997. - № 5. – P. 1387.*

¹⁸ Там само. – С. 1387 -88.

¹⁹ Там само. – С. 1388.

етнічними структурами. Елон Конфіно порівнює дослідження історичної пам'яті і ментальностей²⁰, що має відгос і у моїй роботі, бо, щоб зрозуміти конструювання і потребу у новому наративі про Американську громадянську війну, у моїй роботі розглядаються дослідження про ідентифікацію, стереотипи Півдня, проте, використовувати ментальності, поза ментальним мапуванням, у дослідженні я не буду, з огляду на те, що вони самі по собі є дуже небезпечними конструктами²¹, скоріше, я можу визнавати існування певних відмінностей між південними і північними штатами, але фокус роботи націлений лише на існуванні символів Конфедерації і оцінки дилеми навколо їхньої подальшої репрезентації. Послуговуючись соціальною пам'яттю, я охоплюю дещо більше, ніж індивідуальну пам'ять, що дозволяє мені запобігти проблеми висвітлення лише відокремленої частини історичної пам'яті²².

Таким чином, у моєму дослідженні не подається ізольоване трактування минулого мешканцями Техасу, а, скоріше, система важелів впливу, що породжують прихильників декількох бачень у контексті існуючого конфлікту відмови від культурної і історичної спадщини, глорифікації і ненависті, що можуть символізувати собою монументи, присвячені діячам Конфедерації. Тут дійсно постає проблема переносу дослідження пам'яті з культурної у політичну площину²³, проте, зважаючи на виразну політизацію питання з 2016 року²⁴, це стає частиною споживання історії і пошуку прикладів, які будуть корисні для сучасності.

Аналіз конфліктності історичної пам'яті про громадянську війну в штаті Техас мною представляється як багатовимірний процес, який не тільки

²⁰ *Confino A. Collective Memory and Cultural History: Problems of Method. // The American Historical Review. – 1997. - № 5. – P. 1387 – 1388.*

²¹ Там само. – С. 1389.

²² Там само. – С. 1389.

²³ Там само. – С. 1393.

²⁴ *Trump rails against the removal of 'beautiful statues' // ABC News. – 2017. – August 18 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/QxHlrskFuY>, відвідано: 20.05.2022. – Хв. 2:42 – 2:51.*

передбачає кількість монументів і суперечки щодо їх подальшого знаходження у публічному просторі, а подається концепт нової національності і поширені практики комеморації, що перетворюють у контексті Втраченої справи, монументи генералам Конфедерації у сакральні символи Старого Півдня. Саме розглядаючи конфлікт навколо символів Конфедерації, пропонується і різні версії «сенсу репрезентації»²⁵, бо для носіїв соціальної пам'яті, що походять з різних генерацій, питання сенсу стає основним у пошуку компромісу.

²⁵ *Confino A. Collective Memory and Cultural History: Problems of Method. // The American Historical Review. – 1997. - № 5. – P. 1395.*

2. Техас як поле південного наративу.

2.1. Національний наратив.

Громадянська війна 1861 – 1865 років цікава для істориків, творців національної історіографії, як відправна точка для формування американської нації і взагалі створення розуміння того, чим є американець. Саме в контексті того, що кінець громадянської війни став вирішальним в етапі створення національного самовизначення і проектує передумови можливості для південних штатів відділитися, зважаючи на те, що на території тогочасних штатів домінувала регіональна ідентичність²⁶, яка сформувалася ще під час розширення американського фронтиру, орієнтуючись на різний характер його створення в залежності від торгових можливостей і наявності сусідів²⁷ і того факту, що кожна колонія, розвиваючись як інші європейські нації періоду XVIII – XIX століть, мала доволі ізольовану офіційну політику щодо сусідніх колоній, пізніше, сусідніх штатів. В роботі «Американська громадянська війна. Війна між штатами» укладачі С'юзан-Мері Грант і Брайан Холден Рейд вказують на проблематику трактування громадянської війни як націєтворчої²⁸, а саме, як тієї, що стала першим і основним явищем для формування сучасного уявлення про консолідовану американську національну ідентичність, яка базується як на пізнішій ідеї «американської мрії», так і на тому, що США є найдемократичнішою країною, де рабовласництво побороти у 1865 році. Проблематичність існує з багатьох сторін, як і у наданні оцінок подальшому

²⁶ Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. // Ratcliffe D. The State of the Union, 1776 – 1860. – New York, 2010. – P. 4 – 5.

²⁷ Тернер Ф. Д. Значення фронтиру для американської історії // Україна модерна. – 2011. – № 18. – С. 11 – 46.

²⁸ Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. - New York, 2010. – P. XVII – XVII.

періоду Реконструкції Півдня, так і в факті існування запеклої ідеологічної боротьби в еру Прав людини. Як зазначив Дональд Реткліфф, багато американських істориків звикли зазначати, що вірність штату і самоідентифікація з ним на період зими 1860, часу від'єднання південних штатів у Конфедерацію, була вища, ніж лояльність до загальнодержавних, національних інституцій. Проте, краще ознайомившись з критикою розділу, стає зрозумілим, як наратив «справжніх» американських націоналістів підвернений доволі вузькому аналізу і не може охопити ширших історичних подій і фактів того часу. Для витворення такого роду національного наративу, історіографії, Американська громадянська війна видається дуже зручним важелем, натиснувши на який, витворюється глорифікована ідея героїчної боротьби за права людини і постання дійсної американської нації, образ якої намагаються підтримувати дотепер.

Сила Союзу також ставилася американськими істориками, творцями ідеї поставання нації після громадянської війни, під питання, зважаючи на те, що було можливим від'єднання південних територій. В цьому питанні історики неоднозначні, зважаючи на те, що з одного боку, хочеться використовувати круглу дату 1860 рік, підганяючи під неї формування сили Союзу і значення Лінкольна, як величного президента і героя нації. З другого боку, часто послуговуючись оцінкою того, що Союз припустив розкол «нації», починають говорити про 1865, як точку відліку, від якої можна говорити про дійсну силу Союзу. В книзі, яку я використала через критичний підхід авторів до трактування більш ранніх історіографій, можна знайти висновок, що не була настільки слабкою і, насправді, судячи по загальним внутрішнім взаємодіям в США, можна говорити про те, що вже на період з 1770-х до 1830-х років, включаючи війну за незалежність і включення штату Техас, сила Союзу тільки зростала, а на період 1860-х років мала значний пріоритет, що виключало утворення суто регіональних ідентифікацій в

середині кожного штату²⁹. Насправді, на це впливали і міграційні процеси в середині минулих колоній, зважаючи на рух населення з штату в штат і, навіть, певне розмиття кордонів, що мало місце і в 60-ті роки, коли чорношкірі «колишні» раби могли втікати в сусідні північні, вільні штати. Особливо це проглядалося на кордоні Мейсон-Діксон. Більше того, Починаючи від 1812 і з створенням США як республіки, національні лояльності відігравали вирішальну роль у ідентифікації, яка була основана на поширеному відчутті саме політичної ідентифікації і, як у випадку з історичною пам'яттю, є феноменом огульним для населення, особливо, коли мова йде про мешканців міст у різних штатах країни³⁰. Вже на період 1860 року, процес невизначеності і поступові виступи за вхід у Конфедерацію призводив до того, що меншості, переважно це чорношкіре населення тогочасних штатів, мали тенденцію до переміщення в інші штати та регіони, що авжеж, викликало напруження між рабовласницькими і вільними штатами, і призводило до багатьох трагічних повернень рабів своїм власникам.

Говорячи про «створення» нації, як і в поважних роботах, що розмірковують про значення Просвітництва у створенні національних і патріотичних ідей Європи, початки для кейсу США потрібно шукати в пізньому 18 столітті³¹. Особливо зважаючи на те, що кожна колонія, будучи офіційно зв'язана з короною, все одно мала відносини з сусідами, ведучи мову про регіональні інтереси, сполучення і торгівлю³². Так укладачі праці про «Американську громадянську війну. Війну між штатами», знаходять нові тенденції в трактуванні істориків, що займаються колоніальною і постколоніальною історією, ідею утворення консолідованого бачення

²⁹ Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. // Ratcliffe D. The State of the Union, 1776 – 1860. – New York, 2010. – P. 4.

³⁰ Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. // Ratcliffe D. The State of the Union, 1776 – 1860. – New York, 2010. – P. 5.

³¹ Там само. – С. 5 – 6.

³² Там само. – С. 4 – 5.

американцями себе вже з 1740-х років, хоча такі настрої співіснували з гордістю бути частиною Британської імперії³³. Особливо на це впливав той факт, що індіанці і чорношкіре населення, привезене з Африки в якості рабів (також не потрібно забувати, що практика брати рабів індіанців також існувала і була поширена), робили своєю наявністю контраст, за яким білий американець, не маючи статусу раба, і при цьому, навіть не маючи англійського коріння, був схильний ідентифікувати себе з англомовним населенням і частиною імперії³⁴. Тому, говорячи про американську націю цього періоду, потрібно пам'ятати про певну європоцентричність ідей Просвітництва, в якій, на противагу європейському баченню «ідеальної людини» як тубільця, часто була відсутня ідея про «благородного дикуна»³⁵.

Також, американська нація має більш значну дату свого створення, зважаючи на події американської революції і створення Сполучених штатів. Конструюванню нації у американському варіанті було притаманне соціальне самовизначення. Тому, не зосереджуючись на громадянській війні, можна зазначити, що певна національна ідея в США існувала задовго до громадянської війни і не мала всіх глорифікованих характеристик, які приписують «створенню» нації прибічники консолідації людей у період Реконструкції і поразки Конфедерації. Авжеж, користуючись сучасними категоріями, якими описують витворення нації, американську націю важко буде загнати у красиві рамки, проте тенденції мали виразно більш ранній характер, особливо коли історія звертається до пантеону батьків американської нації. Історіографія, яка витворюється навколо громадянської війни, плекаючи ідею національного духовного об'єднання після громадянської війни 1861 – 1865 років, певним чином пропонує ідею демонізації Конфедерації, що безсумнівно впливає на те, з якими почуттями

³³ *Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. // Ratcliffe D. The State of the Union, 1776 – 1860. – New York, 2010. – P. 4.*

³⁴ Там само. – 4.

³⁵ *Bickham T. Savages within the Empire. Rerepresentation of American Indians in eighteenth-Century Britain. – Oxford, 2005. – P. 92-109.*

сучасна людина, оповита різними національними наративами, особливо про ідею створення власної ідентичності, буде ставитися до наявності меморіалів і пам'ятників, присвячених людям, що боролися за від'єднання від Союзу і за збереження своїх прав, зокрема права на рабовласництво. Певним чином, досі гострим видається питання, за що саме боровся Південь і на це я відповім у наступному підрозділі, присвяченому цій тематиці. Тут залишається додати, що не зважаючи на різне тлумачення сенсу братися за зброю і реальних людей, солдатів, які могли бути і не рабовласниками, монументи, які присвячені абстрактній постаті солдата конфедеративної армії, все одно оповиті упередженістю зі сторони, яка вбачає у символах, представляючи Південь доби громадянської війни, расистські і шовіністичні ідеї, якими дійсно часто користуються американські представники неонацизму і ідеї вищості білої людини над іншими расами.

2.2. Тягар південної історії.

У процесі осягнення різних наративів, що були створені навколо громадянської війни в США, важливим аспектом є наявність терміну «Тягар південної історії». Він, переважно, стосується періоду Реконструкції, проте, дозволяє нам розглянути формування абстрактної історичної свідомості, що приводить до конфлікту пам'яті щодо символів Конфедерації, які дуже щільно представлені в південних штатах³⁶. Переважна більшість таких об'єктів історичної пам'яті, логічно, розташована на Півдні. Намагаючись сформувати схему, за якою буде проводитися дослідження, я вирішила скористатися терміном «тягар Південної історії», який представлений в літературі з подібною назвою. Сама праця автора Ванна Вудварда зосереджена на історії і соціологічному дослідженні, де особлива увага

³⁶ This timeline shows confederate monuments are about racial conflict // Vox. – 2017. - August 23 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/WClgR6Q0aPE>, відвідано: 20.05.2022.

приділена визнанню існування стереотипних особливостей, для виділення яких, потребувалася зміна декількох поколінь і їхнього сприйняття абстрактної історичної епохи їхнього штату³⁷.

Розділяючи США на Південь і Північ, на кшталт виділення сторін у громадянській війні, звісно я повинна звертати увагу на існування інших теорій, що будуть пропонувати відмінності у регіонах з різним географічним розташуванням, особливо, якщо брати до уваги таку велику за масштабом країну, як Сполучені штати. Перш за все, автор зазначає історично найтяглішу теорію клімату³⁸, яка була поширеною у європейській науковій думці, проте, зважаючи на її вік і труднощі адаптування до країн XIX – XX століття, цією теорією можна користуватися лише для виділення вкорінених стереотипів в середині суспільства.

Другою за вживаністю автор бачить теорію раси³⁹. Вона залишається актуальною, зважаючи на існування переконань наративу про вищість білої людини, але, ця теорія дуже залежить від постколоніальних контекстів розвитку держави і не може у своїй повноті формувати зв'язки расового конфлікту. Говорячи про південь Сполучених штатів, не потрібно забувати про міграції чорношкірого населення, які змінювали саме наповнення штатів і часто ставали підставами для формування стереотипів, які не прослідковуються у більш масштабному наративі про співіснування людей з різними культурними і ціннісними орієнтирами, зважаючи на їхню расову приналежність. Більш того, дивлячись на процеси, які відбувалися на міграційному фоні ще до великого конфлікту між Конфедерацією і Союзом, і подальші хвилі переселення в часи Реконструкції, можна отримати тенденцію міграції минулих рабів у міські зони переможеного Півдня⁴⁰. Дослідження переміщень в середині штатів вказують, що саме ці

³⁷ Woodward V. The Burden of Southern History. – Baton Rouge, 2008. – P. XXIV.

³⁸ Там само. – С. XXIV.

³⁹ Там само. – С. XXV.

⁴⁰ Там само. – С. 7.

пересування впливають на сучасний відсоток людей, приналежних до расових меншин, що проживають на Півдні США⁴¹. Результати динаміки розселення впливають і на виникнення конфлікту сприйняття символів історичної пам'яті, бо монументи, присвячені Конфедерації, ображають сучасне чорношкіре населення південних штатів, а зважаючи на переважання кількості місць пам'яті, що були створені в контексті південних наративів про агресію Півночі і Втрачену справу, конфлікт набуває відчутного напруження і залучає в себе політичні мотиви⁴².

Третя теорія, запропонована в роботі, це аналіз пережитого обраним суспільством досвіду, що, на думку автора⁴³, є оптимальнішим варіантом історичного і соціологічного дослідження, бо це буде включати елементи аналізу сформованих стереотипних уявлень і порівнювати з існуючим місцевим історичним наративом, що і формує «тягар» для південців, зважаючи на існування південних штатів в середині ширшого національного наративу, що пробуджує почуття провини, образи і травми, на які часто вказують роботи, присвячені аналізу висновків громадянської війни і перебудовування суспільства, яке, насправді, мало поряд із своїми трансформаціями значно довші історичні процеси⁴⁴.

В моїй роботі сучасність постає продуктом бачення характерного для Півдня спадку, який сформувався завдяки історичній пам'яті і символів, що залучають цю пам'ять, переважно пам'ять соціальну, до історичного досвіду обраного суспільства. Цікавим є те, що сучасні представники південних штатів стикаються з доволі болючою дилемою, чи потрібно наголошувати на своєму південному походженні⁴⁵, чи є це частиною самосвідомості, якою

⁴¹ Foote L., Hess E. J. *The Oxford Handbook of the American Civil War*. – New York, 2021. – P. 3 – 10.

⁴² Trump rails against the removal of 'beautiful statues' // ABC News. – 2017. – August 18 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/QxHlrskaFuY>, відвідано: 20.05.2022.

⁴³ Woodward V. *The Burden of Southern History*. – Baton Rouge, 2008. – P. 25.

⁴⁴ Там само. – С. 25.

⁴⁵ Там само. – С. 3.

можна пишатися. Формування різної ідентифікації стало переломним для років сепарації південних штатів від Союзу і, одночасно, навіть не дуже успішні концепти, про які йтиметься нижче, стали паливом для витворення особливого південного наративу, ідеологій груп ненависті. Багато в чому, конфлікт репрезентації атрибутів історичної пам'яті, що не є місцями пам'яті для всіх південців, пов'язаний саме з штучністю ідентифікацій, які були створені під час президенства Джефферсона Девіса. Цей конфлікт і породжує питання для сучасного жителя Техасу чи південної Кароліни, що полягає у простому індивідуальному рішенні, яке має ідею того, що краще уникати проявів характерних національних рис, які мають дуже специфічне сприйняття, де, як раз і постає питання про дійсну наявність південної національності і окремого південного патріотизму⁴⁶. Авжеж, південці дійсно можуть бути незадоволені зникненням монументів, які символізують їхню окрему історію та пропонують культ спадку, який в США, а особливо в південних штатах, має прихильників. Проте, сам факт зникнення у сучасному аналізі історичного колективного досвіду, автор закликає пов'язувати з сентиментами, сліпою жалобою до зникнення чогось звичного⁴⁷, а більш того, що представляло культурну цінність і щільно існувало у створених культурних кодах різних поколінь носіїв соціальної пам'яті. Зниклі монументи чи з невідомою долею, до війни пам'ятників були майже невидимими ознаками того, що південь відрізняється. І саме з розмови про можливе зникнення, чи через вже наявний факт усунення пам'ятника, порушується питання про те, що може його замінити, постає образа з приводу викорінення культурної спадщини і історичної особливості штату⁴⁸. Повертаючись до терміну «тягар» слід зазначити, що важливим у ставленні до символів Конфедерації є й визнання провини. Щоправда, вона у південному історичному наративі має свою характерну завуальованість,

⁴⁶ Woodward V. The Burden of Southern History. – Baton Rouge, 2008. – P. 3.

⁴⁷ Там само. – С. 5.

⁴⁸ Там само. – С. 5 – 6.

зважаючи на прикуту увагу до ідеї великого спадку, вправності генералів Конфедерації, які додають тяглості і телеології Втраченій справі і слугують основами для південних шкіл дослідників громадянської війни⁴⁹. Саме завдяки конфлікту пам'яті, тенденції до визнання провини останнім часом змінюються, особливо в контексті комемораційних практик, присвячених жертвам громадянської війни. Окрему роль у цьому відіграють афро-американські студії, які досліджують долю рабів на Півдні, існування кольорових загонів, що воювали на стороні Союзу.

Необхідно додати, що захист південного способу життя передбачає і стереотип про те, що Південь завжди залишиться землею білої людини⁵⁰. Про це також пише автор «Тягаря Південної історії», детально розбираючи соціологічну доктрину Філіпса, де говориться про основні цінності, на які спирається Південь після громадянської війни для того щоб залишити відчуття особливості і величі Старого Півдня, який, по суті, є глорифікованою сторінкою минулого. Прихильність до спадку Старого Півдня ґрунтується на баченні стану суспільства в період *ante bellum*, де південці зображуються як, переважно, багаті і поважні люди, добрі християни і формувачі особливої високої культури в південних штатах. В контексті конфлікту історичної пам'яті і протистояння південного і північних історичних наративів, образ Старого Півдня у доктрині Філіпса постає також і як аргумент для підкреслення відмінності загального історичного процесу на півдні від США⁵¹. Соціолог пропонує враховувати високу роль таких термінів, як «індивідуалізм», «родинні стосунки», «фермерська культура» щоб позначити розмірковування про особливість суспільного досвіду білих громадян південних штатів⁵². Говорячи про аграрну культуру, потрібно

⁴⁹ *Согрин В.* Гражданская война и Реконструкция в США. Современное прочтение. // Новая и новейшая история. - 2010. - № 1. - С. 21.

⁵⁰ *Quigley P.* Patchwork Nation: Sources of confederate Nationalism 1848 - 1865. - Chapel Hill, 2006. - P. 23 - 25.

⁵¹ *Woodward V.* The Burden of Southern History. - Baton Rouge, 2008. - P. 10.

⁵² Там само - С. 10.

зазначити, що в Техасі вона і сьогодні представлена у вигляді великих фермерських господарств - ранчо⁵³. Тим не менш, на противагу висновків Філіпса і в контексті соціальної пам'яті, яку завжди потрібно розглядати в її поділі на покоління⁵⁴, існує бажання інтегруватися у загальний процес індустріалізації і політичного життя Півночі країни. Зважаючи на цей фактор, який постає з різного трактування того, чим є південний спадок, і сформувалися сучасні конфлікти на тлі історичної пам'яті і її репрезентації в південних штатах.

Більш того, споживачами сучасного стану репрезентації стають і афро-американці. Розглядаючи процеси міграції під кінець боїв і в період Реконструкції, проглядається тенденція чорношкірого населення переселятися з аграрних територій у міські, які зазнавали видозмінення за рахунок втрат за час громадянської війни і обмежень, з якими зіштовхувалися білі південці, бо, навіть не зважаючи на невизначений стан, в якому опинилися колишні раби і різні бачення влади щодо того, кого потрібно визнавати громадянином США, переважно позначаючи мовний фактор, як основний, саме міста в штатах Півдня отримували приріст чорношкірого населення за рахунок переміщень в середині країни⁵⁵. Також, з підручника, який нещодавно видав Оксфорд, можна прослідкувати, згідно з новими дослідженнями, що такі міграційні процеси неодмінно вплинули на відсоток людей з расових меншин, які проживають в південних штатах і в Техасі включно⁵⁶. Кількість чорношкірого населення безсумнівно впливає на конфліктність навколо пам'ятників чи назв шкіл і вулиці, що присвячені лідерам Конфедерації, через те, що ця частина суспільства має зовсім інший історичний досвід, а також в процесі оформлення соціальної пам'яті, нові

⁵³ Woodward V. *The Burden of Southern History*. – Baton Rouge, 2008. – P. 10 – 11.

⁵⁴ Ассман А. *Длинная тень прошлого. Мемориальная культура и историческая политика*. – Москва, 2014. – С. 23 – 24.

⁵⁵ Woodward V. *The Burden of Southern History*. – Baton Rouge, 2008. – P. 7.

⁵⁶ Foote L., Hess E. J. *The Oxford Handbook of the American Civil War*. – New York, 2021. – P. 187.

генерації схильні ставитися до наявних монументів більш критично, що приводить до небажаних актів вандалізму.

Аграрність Півдня вкорінена у стереотип бачення південних штатів, не зважаючи на високі темпи розвитку промисловості, які відбувалися вже на час бульдозерної революції⁵⁷, також впливають на загальне ставлення до своєї історії в Техасі. Мова йде про необхідність відповідати анахронічним цінностям Півдня, які до громадянської війни сприймалися як обов'язок білого мешканця південних штатів у контексті більш ширшого уявлення про існування південних лояльностей і їхнього випробування. Цей стереотип оформився під час процесу сепарації у 1860 – 1861 роках в ідеї нової національної ідентифікації Півдня, яку ще потрібно було створити.

Проаналізувавши роботу, яка переважно зосереджена на початку 20 століття, залишається уявлення про те, що два основних періоди відмінності Півдня і Півночі, що приводять сучасних південців до питання ревізії і аналізу існуючого суспільного досвіду, були громадянська війна і бульдозерна революція⁵⁸. Авжеж, думаю, тут також варто додати феномен Реконструкції⁵⁹.

Моя робота не несе в своїх завданнях передання розширеної біографічної бази, присвяченої політичним і військовим лідерам Конфедерації, проте, для того щоб краще описати особливий південний варіант історії громадянської війни, її передумов і оцінок у контексті сучасного конфлікту історичної пам'яті, в нагоді буде скористатися главою з книги «Американська громадянська війна. Війна між штатами», яка присвячена аналізу ролі Джефферсона Девіса у формуванні ідеї нової нації для витвореної держави Конфедеративних штатів Америки. Автор частини книги «Девіс і Конфедеративний націоналізм», Мартін Кравфорд, подає дуже

⁵⁷ Woodward V. The Burden of Southern History. – Baton Rouge, 2008. – P. 6.

⁵⁸ Там само. – С. 5 – 10.

⁵⁹ Соргин В. Гражданская война и Реконструкция в США. Современное прочтение. // Новая и новейшая история. - 2010. - №. 1. – С. 21 – 22.

цікаві критичні оцінки роботі першого обраного в південних штатах президента, розкриваючи його ідею нової нації для посталої республіки⁶⁰. Обрана назва є, певним чином, помітною і відразу викликає інтерес і занепокоєння, автор говорить про не дуже поширений, особливо в традиції написання робіт про громадянську війну, термін «національності Півдня», який шукав новий президент. Аналіз «портрету», який вимальовував собі і Конфедеративним штатам, Джефферсон Девіс є необхідним для розуміння витоків Втраченої справи, адже він позиціонував себе як обраний президент і модель для наслідування у питаннях пробудження спільної політичної і соціальної ідентифікації для всіх повноправних громадян Півдня⁶¹.

Перш за все, хотілося би наголосити на джерелах, якими користується автор, а саме его-документи, листи Джефферсона Девіса, які часто мають адресатом його дружину. В них, політик зазначав своє занепокоєння процесом від'єднання. Авжеж, Девіс не в якому разі не був проти, зважаючи на те, що за довгу кар'єру політика, мав виражену програму на виокремлення Півдня, у економічному і соціальному плані, від Союзу і впливу федеративного уряду⁶². В листах до Маргарет Сміт Тейлор, Джефферсон Девіс писав про дуже крихку ситуацію з визнанням від'єднання Конфедеративних штатів, а саме що мирним шляхом вистояти новостворену Конфедерацію не вдасться⁶³. Проте, саме в цих листах, полягала нова ідея вектору руху Півдня як від'ємної частини Союзу і контрасту до Півночі, що виражалися у неможливості і небажанні південних штатів повернутися до Союзу, бо це вже було неприйнятною думкою, що повністю заперечувала його інаугураційні промови і тактику формування нової ідентичності для всіх, представлених на Півдні, прошарків людей з їхніми економічними потребами, в основному, орієнтуючись на заможних плантаторів –

⁶⁰ *Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. // Crawford M. Jefferson Davis and the Confederacy. – New York, 2010. – P. 151 – 165.*

⁶¹ Там само. – С. 152 – 155.

⁶² Там само. – С. 153.

⁶³ Там само. – С. 156.

рабовласників. Президент бачив потребу у створенні нових лояльностей для громадян Конфедерації і в цьому наслідував різноманітні шляхи⁶⁴.

Для розуміння того, як мислив Джефферсон Девіс, потрібно, слідуючи біографічним дослідженням, повернутися до періоду *ante bellum* і детальніше розглянути настрої і політику розширення економічних і політичних впливів і здобування нових територій на Півдні ще єдиних Сполучених штатів, особливо зважаючи на той факт, що побудова політики у руслі формування нової ідентифікації для громадян Конфедерації включала не тільки промови про боротьбу за права і незалежність, а й продовжувала старші ідеї експансії і розвитку у південному і західному напрямках. Це включало і бажання отримання територій Мексики, навіть Куби. Джефферсон Девіс не був ярим прихильником отримання всієї території Мексики, навіть не зважаючи на те, що брав участь і отримав необхідну славу у контексті Мексиканської війни, бо не хотів расового змішання з мешканцями мексиканських територій, проте він продовжував вводити ідеї розширення, зважаючи на їхню популярність і необхідну ілюзію сили, яку вони привносили управлінню⁶⁵. Говорячи про популярність, також потрібно визначити, що на півдні існували різні настрої щодо потенційної можливості отримання нових територій, серед його мешканців, проте, політично і в середовищі Девіса, такі настрої віталися⁶⁶.

Потрібно додати, що президент також намагався вибудувати ідеологічні підстави для виправдання «боротьби Півдня за незалежність». Нова нація і винаходження нових термінів для ідентифікації, як було зазначено вище, дійсно ставала важливою частиною у політиці Джефферсона Девіса і особливо у будівництві його іміджу і респектабельності на новій посаді першого президента Конфедерації. Проте, тут не приходиться говорити лише про утопічну побудову ідентифікації на основі

⁶⁴ Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. // Crawford M. Jefferson Davis and the Confederacy. – New York, 2010. – P. 155 – 156.

⁶⁵ Там само. – С. 154.

⁶⁶ Там само. – С. 154 – 155.

рабовласницького націоналізму⁶⁷, який є більш поширеним у роботах, націлених на аналіз настроїв еліт Півдня у 60-ті роки XIX століття. Як зазначив Мартін Кравфорд⁶⁸, перед управлінням поставав виклик пробудження у південців захоплення і впевненості, з якими громадяни Конфедерації повинні ставитися до обраного президента, що, логічно, мало на увазі відданість і підтримку «боротьби за незалежність». Така підтримка дійсно знаходилась, але не у масштабних формах, переважно включаючи до себе політичні і економічні еліти, які, разом з Джефферсоном Девісом, підтримували справу сепарації.

Пригадуючи пояснення передумов початку військового конфлікту між Союзом і Конфедерацією, після проголошення останньої, в південному наративі, який трактує події громадянської війни 1861 – 1865 років як результат Північної агресії, основним пунктом вимушеної боротьби південців є ідея боротьби за збереження Південних прав і самозахист⁶⁹. Опираючись на це, в сучасному конфлікті навколо прибирання пам'ятників, що демонструють конфедеративне минуле штатів, намагаються виправдати необхідність залишити ці символи, що дуже підтримується з боку прихильників Втраченої справи. Більш того, сама політика щодо створення нової самоідентифікації для громадян південних штатів проводилась і від лиця Джефферсона Девіса, зважаючи на його уявлення про те, що в південному американському суспільстві дуже сильним орієнтиром у політичній свідомості є плекання до Конституції, яке, насправді поширене по всій території США⁷⁰, не тільки на період до відділення південних штатів, а й у сучасній реальності і зважаючи на національні наративи, які домінують у просторі кожного окремого штату. Для Девіса була важлива роль влади

⁶⁷ Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. // Crawford M. Jefferson Davis and the Confederacy. – New York, 2010. – P. 158.

⁶⁸ Там само. – С. 156 -158.

⁶⁹ Barney W. L. The Making of Confederate. – New York, 2008. – P. 8.

⁷⁰ Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. // Crawford M. Jefferson Davis and the Confederacy. – New York, 2010. – P. 156.

Конфедерації, як захисника Південних прав і це було притаманно майже всім південним політикам. Державні закони і їхній захист входили до ширшої теорії Конституції. Такий різновид ідеології, на думку тогочасних політиків, був найбільш притаманний американцю і формував підстави для витворення ідеї своєї ідентичності, зважаючи на колективні переживання. Деякі історики дійсно трактують бажання захистити права Півдня, як основний ідеологічний конструкт⁷¹. Такий конструкт залишається і в сучасності Америки, зважаючи на стійкі і виразно патріотичні переконання, що США є найдемократичнішою країною світу, а також, звертаючись до подій Холодної війни, США має нести ідеали демократії у всі закутки світу. У середині XIX століття, питання також стояло у поширенні прав, але вони з Півдня, переважно, відповідали за важливість поширення рабовласництва і форм рабства на західні території континенту.

З бажанням сформувати нову національну приналежність, націоналізм Джефферсона Девіса не мав у своїй структурі інноваційних і робочих пропозицій. Підкреслювалась особливість Півдня, хоча залишався сильний зв'язок і, навіть, залежність від авторитету Союзу і від символу, що несла в собі Конституція Сполучених штатів. Мартін Кравфорд у своєму тексті, досліджуючи промови політика, виділяє дві основні тенденції для створення підстав формування нової національної ідеї, яку, у подальшому, я буду називати націоналізмом Конфедерації.

Перша базувалася на політичному спадку, який був укорінений серед всіх американців. Це були заклики до тягlosti від 1776 і 1787 років з сильним зважанням на принципи славнозвісної Конституції, що була символом вільної і правової держави Америка⁷². Висунуті тоді ідеї досі можуть знаходити своїх прихильників, особливо якщо ми говоримо про історичну

⁷¹ Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. // Ratcliffe D. The State of the Union, 1776 – 1860. – New York, 2010. – P. 4 – 6.

⁷² Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. // Crawford M. Jefferson Davis and the Confederacy. – New York, 2010. – P. 156.

свідомість штату Техас. Через те, що навіть зараз, як і в багатьох розвинутих країнах, а в США навіть більше, зважаючи на переоцінку національної свідомості після трагедії 11 вересня 2001 року⁷³, дуже популярною в масовій культурі є історична тематика, а саме, тенденція тягнутися до своїх предків. Простий приклад, в південних і західних штатах США досі популярні ковбої (їхні вбрання носять як атрибути побуту), вони є особливим символом нації, у Флориді чи в Техасі дуже багато спеціалізованих магазинів одягу, де люди можуть вдягатися на більш історичний манер, а популярність ковбойського капелюха не робить його кумедним і анахронічним предметом гардеробу. Більш того, в Голівуді досі популярні фільми про Дикий Захід, навіть якщо говорити про молодше покоління американців, можна побачити, як популярна стала гра «Red Dead Redemption 2», яка зараз займає 10 місце у загальних продажах комп'ютерних ігор за весь час⁷⁴ і базується на історичній тематиці ковбоїв і стані Америки після Громадянської війни (де події ніби відбуваються у 1889 році). Американське суспільство дуже залежить від поняття спадку, і саме через це, на мій погляд, сучасні і недавні конфлікти щодо історичної пам'яті, набувають широкого резонансу в суспільстві і отримують конотацію «війни пам'ятників» і пам'ятей, як таких. Таким чином, формування націоналізму Конфедерації покладалося на порівняння права на незалежність південних штатів з схожими процесам боротьби за свободу від Британської імперії. Прив'язання участі отців і дідів у Революції, що увінчалася постановням США як окремої держави, була дуже вигідною, бо мала популярний наратив уже в XIX столітті. Як зазначає Мартін Кравфорд, таке прив'язування історії і пропонування тяглості ідеї відділення витворювалися Джефферсоном Девісом і новим державним апаратом Конфедеративних штатів, як ідеологічна і емоційна конструкція до нового

⁷³ Lieven A. *America Right or Wrong. An Anatomy of American Nationalism*. – New York, 2004. – P. 1, 5 – 9.

⁷⁴ Red Dead Redemption 2 Is Now The 10th Best Selling Game Of All Time // Screenrant. – 2022. – February 8 / Електронний ресурс: <https://screenrant.com/rdr2-sales-best-selling-rockstar-games-lists/>, відвідано 20.05.2022.

тлумачення минулого з ціллю витворення націоналізму Конфедерації⁷⁵. Тобто, першим аргументом, по суті, ставав революційний спадок, який вплинув на формування багатьох форм патріотизму, що переростали у поняття націоналізму, ще з часів Просвітництва. Таке трактування мало свої проблеми, переважно через те, що «революційним спадком» охоче користувалися і на Півночі, що робило перешкоди для витворення нової самоідентифікації у громадян Півдня. Це вимагало і конструювання нового символу для Конституції Конфедерації яка одночасно, повинна була створювати альтернативу, повністю базуючись на славетній Конституції, якою користувалися і в Союзі. У цьому сенсі, для сучасного трактування конфлікту пам'яті, дуже показовою стає ідея Втраченої справи Півдня, де монументи потрібно залишити в публічному просторі, як нагадування про те, що в першу чергу, солдати Конфедерації боролися за свої права, за свою Конституцію і за своє право на самовизначення.

Другий аргумент зосереджувався на соціальному питанні. Національність Конфедерації потребувала тієї явної відмінності Півночі і Півдня, які б базувалися ідеологічно на соціальному тлі і, навіть, на культурному рівні. Цей рівень вже був зазначений мною, вище, коли був згаданий термін «тягар Південної історії», а саме, визначення Півдня як штатів з переважним аграрним населенням. Як у своєму розділі зазначив Кравфорд⁷⁶, Південь дійсно був аграрним, але мав набагато складніші соціальні структури, які не дозволяли Девісу і його прихильникам оживити ідею національності Конфедерації. Більш того, боротьба за незалежність вже станом на 1864 рік сприймалася як агресивна і радикальна політика, що приводило до оцінки сепарації штатів неправомірними⁷⁷. Тим не менш, південний націоналізм «на папері» використовувався для того, щоб вибудувати контр-наратив щодо прибирання символів Конфедерації з вулиць

⁷⁵ Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. // Crawford M. Jefferson Davis and the Confederacy. – New York, 2010. – P. 158.

⁷⁶ Там само. – С. 160.

⁷⁷ Там само. – С. 158.

міст, а отже, набув нових версій вжитку, не зважаючи на оцінений провал його запровадження. Невдача переважно через те, що Джефферсон Девіс залишився переконаним консерватором, коли заклики до нової ідентифікації і похідна ідеологія потребують радикальних підходів для їхнього укорінення у сумлінні співгромадян, які не беруть активної участі у політичному житті.

2.3. Втрачена справа.

Перед тим, як дати оцінку терміну «Lost Cause», потрібно зазначити, що з англійської на українську, цей ідейний феномен можна перекладати як «втрачена» чи «програна справа». У світлі історії воєн, було б краще перекладати словосполучення, як програна, проте у своєму дослідженні я більше схильна використовувати переклад «Втрачена справа». Насправді, обидва переклади мають право на існування. Особливо зважаючи на те, що в українському форматі про створений міф не часто говорять, або пов'язують з окремими американськими школами, не називаючи його. Як на мене, відмовлятися від цього терміну не варто, особливо для моєї роботи він є ключовим, адже саме південний наратив, створений після війни, впливає на сучасні конфлікти пам'яті про Американську громадянську війну. Обрання перекладу «Втрачена справа» я пояснюю тим, що переклад терміну, як «Програна справа» видається як апеляція до минулого, факту Золотої доби ante bellum Півдня. Переклад «Втрачена справа» більше акцентує увагу на апеляцію міфу до майбутнього, впевненість у необхідності завершити процес сепарації, який буде сприяти піднесенню Півдня, чи окремого штату, у випадку з Техасом.

Втрачена справа це термін призначений для альтернативного пояснення причин і висновків громадянської війни, який притаманний

південній школі дослідників⁷⁸. Це означає, що в контексті цього словосполучення оцінки Конфедерації будуть часто лише позитивними. Наголос буде ставитися на праві Конфедерації на сепарацію, боротьбі за права, які були важливою частиною загального бачення американцями себе, зважаючи на політичне формування ідентифікації⁷⁹. Сама Втрачена справа, безпосередньо, орієнтується на південний наратив про Агресію Півночі, але основним у терміні, що пропонує інше сприйняття Американської громадянської війни, є ідея особливості Півдня, що залежить від невдалого проекту нової південної національності Джефферсона Девіса. Таким чином, Втрачена справа це історичний міф залежний, у першу чергу, від поняття південної білої ідентифікації⁸⁰. Її оповідь про конфлікт 1861 – 1865 років впливає на сучасне трактування історичної дійсності, аргументи, які було створено, щоб подати альтернативу національному наративу, припускають другорядну роль рабовласництва і не пов'язують цей інститут з спалахом воєнного конфлікту⁸¹. Більш того, як зазначає автор книги «Створення Конфедерата» Вілліам Барней, сучасне білошкіре населення, яке є споживачем південного наративу і є носієм особливої історичної пам'яті, має залежність від витвореного, безсумнівно, сконструйованого уявлення про події громадянської війни, що романтизують і містифікують Старий Південь, описуючи його як Золоту добу⁸². Вивчаючи історію, можна помітити, що у суспільства є потреба вірити у певний історичний проміжок часу, коли було значно краще. Цей проміжок часу обростає міфологізацій, а його утопічна ідея перестає мати щось спільне з реальністю, проте стає призмою, через яку формується уявлення про спадок, а зважаючи на те, що мешканці Півдня, а

⁷⁸ *Согрин В.* Гражданская война и Реконструкция в США. Современное прочтение. // Новая и новейшая история. - 2010. - №. 1. - С. 21 – 22.

⁷⁹ *Grant S. M., Reid B.* Themes of the American Civil War. The War Between the States. // *Ratcliffe D.* The State of the Union, 1776 – 1860. – New York, 2010. – P. 4.

⁸⁰ *Barney W. L.* The Making of Confederate. – New York, 2008. – P. XII.

⁸¹ Там само. – С. XII.

⁸² Там само. – С. 3.

особливо штату Техас, залежні від величного спадку отців нації, що становлять основну частину ідентичності, потреба існує досі.

Насправді, не зважаючи на неспроможність Джефферсона Девіса і його уряду витворити дійсну нову національність для мешканців Півдня⁸³, уявлення про існування окремої південної національної ідентифікації почало розроблятися вже після поразки Конфедерації як раз для підтвердження наративу Втраченої справи. Військова поразка створила виклик відбудування зруйнованої інфраструктури Півдня і велику кількість загиблих серед солдатів Конфедерації і цивільного населення. Постає ідея перемоги духовної⁸⁴, на якій фокусується наратив Втраченої справи. Духовне піднесення неодмінно повинно було розділяти людей з південних і північних штатів; при цьому, надавати південцям кращих рис. Це навіть можна називати релігійною ідентичністю⁸⁵. Автор порівнює багато у чому «релігію» Втраченої справи з протестантським світобаченням, одночасно зазначаючи, що релігійна приналежність також входить в комплект людини, яка сповідує наратив про Втрачену справу. Виходить портрет «справжнього південця», який не відмовляється від спадку Конфедерації, а навпаки, вбачає у днях відділення від США дійсний дух Півдня, це портрет поважного білого протестанта, що готовий боротися за свої права і конституцію. Це також формує негативний образ Союзу. Північні армії неодмінно порівнюються у Втраченій справі з безбожними агресорами, яким потрібно протистояти⁸⁶. Варто зазначити, що такий сконструйований образ Півдня повністю залежав від витоків міфу про Втрачену справу. Як зазначає Едвард Боункемпер, генерали Конфедерації були спроможні підкорити собі правило, яке вказує,

⁸³ Grant S. M., Reid B. Themes of the American Civil War. The War Between the States. // Crawford M. Jefferson Davis and the Confederacy. – New York, 2010. – P. 151.

⁸⁴ Barney W. L. The Making of Confederate. – New York, 2008. – P. 5.

⁸⁵ Там само. – С. 5.

⁸⁶ Там само. – С. 6.

що історію пишуть лише переможці⁸⁷. Більш того, саме ветерани, що билися на боці південних-рабовласницьких штатів, але не стали «останніми конфедератами» як Джефферсон Девіс, а залишалися існувати в реаліях Реконструкції, вже у 1868 році заснували Південне історичне товариство. Воно видало більше п'ятдесяти томів на тему Американської громадянської війни, які були націлені на укріплення міфу про Втрачену справу, що переважно передбачало уяву про священний захист прав південцями (що одночасно передбачало повне заперечення того, що основним правом, через яке виник конфлікт, було право мати рабів); тотальну війну, лише завдяки якій Північ змогла виграти протистояння; образ трагічного і героїчного воїна Конфедерації, на якого чисельно приходилося біля 3 північан⁸⁸. Більш того, в газетах почали поширювати статті, які розповідали вже на рік закінчення війни, що рабовласництво ніколи не було чинником конфлікту⁸⁹. Також автор пропонує вже новіші версії адаптування Втраченої справи до південних наративів, де все ж таки визнається наявність права на рабовласництво, проте стверджується, що ця інституція була на останньому диханні вже у рік відділення Південних штатів, а отже, Союз і федеральний уряд вчинили дуже жорстоко, пішовши на південні штати війною, бо в ній не було потреби⁹⁰.

Також частим аргументом, що надає більшої сили ідеї Втраченої справи, є знання, що в конфедеративному війську не всі солдати мали рабів, а також залучалися самі раби, які боролися на стороні своїх господарів, а отже, теж хотіли захистити інститут рабства південніше лінії Мейсона Діксона. Ці питання розглядаються як в контексті афро-американських студій, так і серед досліджень південної і північної шкіл, які зосереджені на Півдні періоду *ante bellum*. Дуже цікавою у цьому контексті є історична стаття в «Огляді

⁸⁷ Bonekemper E. H. *The Myth of the Lost Cause. Why the South fought the Civil War and Why the North won.* - Washington, 2015. – P. 11.

⁸⁸ Barney W. L. *The Making of Confederate.* – New York, 2008. – P. 11 – 16.

⁸⁹ Bonekemper E. H. *The Myth of the Lost Cause. Why the South fought the Civil War and Why the North won.* - Washington, 2015. – P. 38.

⁹⁰ Barney W. L. *The Making of Confederate.* – New York, 2008. – P. 13 – 14.

американської політичної науки» «Багатство, рабовласництво та боротьба за Конфедерацію», де основним питанням постає дослідження причин початку війни. Як зазначають автори тексту, не зважаючи на те, що війна багатих велася руками бідних⁹¹, Американську громадянську війну все ж, логічніше розглядати як ту, що велася через стан інституції рабовласництва⁹².

Загалом мобілізація на Півдні проходила не так згуртовано, як це робилося перед війною в Союзі і це також стає викликом для істориків, які намагаються порівнювати два війська і вписувати у це питання довідку про те, скільки дійсних рабовласників виступали на стороні Конфедеративних штатів, особливо через те, що навіть новітня база даних про населення Півдня, не має повної картини⁹³. Переважно через те, що наявними були випадки запобігання призову до війська і саботаж на місцях⁹⁴. Як показала практика, більш успішними є дослідження у окремих штатах Конфедерації. Якщо звертатися до локалізованої техаської мобілізації, то дуже цікавим є факт, що рабовласники середнього достатку і вище були більш чисельними у війську, а отже мали більше підстав для взяття в руки зброї⁹⁵. Тим не менш, фермери, які не мали змоги мати рабів в період *ante bellum* сприймаються як ті, які б неодмінно їх купили з розвитком їхнього господарства⁹⁶. Також потрібно пам'ятати, що заможніші землевласники частіше мали більше чоловіків, які йшли битися⁹⁷. Загалом, наратив міфу про Втрачену справу не виправдовується, особливо якщо говорити про штат Техас; цілі, які наслідували політики і солдати Конфедерації були майже завжди пов'язані з бажанням збереження рабовласництва, і існували у моделі захисту громадянських прав вільних американців як першочергове завдання, бо як

⁹¹ Hall E., Huff C., Kuriwaki S. Wealth, Slaveownership, and Fighting for the Confederacy: An Empirical Study of the American Civil War. // *American Political Science Review*. – 2019. – № 113. – Р. 658.

⁹² Там само. – С. 659 – 660.

⁹³ Там само. – С. 659.

⁹⁴ Там само. – С. 660.

⁹⁵ Там само. – С. 659.

⁹⁶ Там само. – С. 664 – 667.

⁹⁷ Там само. – С. 668.

зазначив Грейвс Філіпс у своїй праці «Рабовласництво і Американський хід війни, 1607 – 1861», суспільство і війну в американському варіанті неможливо зрозуміти, викресливши звідти фактор рабовласництва⁹⁸. Втрачена справа, як основа для багатьох південних наративів, що намагаються давати оцінки громадянській війні, не зосереджується на факті права володіти рабами, таким чином, позбавляючи Конфедерацію частини, за яку її хотіли би забути північани і чорношкірі жителі сучасних США. Саме ревізія наративу, який не зважаючи на те, що Конфедерація програла війну, домінував в історіографії, приводить сучасне суспільство США до конфлікту пам'яті, пробуджуючи когнітивний дисонанс⁹⁹ у сприйнятті пам'ятників і символів Конфедерації.

Також при аналізі наративу втраченої справи, потрібно пам'ятати про те, що ініціаторами і поширювачами такого погляду на громадянську війну в контексті комеморації і взаємодії з місцями пам'яті були вдови солдатів, які боролися на боці Конфедерації¹⁰⁰. Вони вплинули і надали основних комемораційних традицій сучасним організаціям, які виступають в захист меморіалів. Втрачена справа є наближеною до релігії, також вона передбачала конструювання міфу про те, що Південь боровся проти Північної справи, яка була кривавою, проти свобод і прав людини, а ще й антихристиянською. Тому символи хреста на прапорі Конфедерації використовують і у сучасних виступах проти абортів чи ЛГБТ спільнот. Вдови солдатів також додали у Втрачену справу її традиційні пісні, які спочатку виконувалися локально на могилах загиблих¹⁰¹, але з плином часу перетворилися на обов'язкові атрибути взаємодії з конфліктними

⁹⁸ Phillips G. Slavery and the «American Way of War», 1607–1861. // *Comparative Studies in Society and History*. – 2021. - № 63. – P. 825.

⁹⁹ Tavis C., Aronson E. *Mistakes Were Made (But Not by Me)*. – New York, 2020. – P. 21, 161.

¹⁰⁰ Barney W. L. *The Making of Confederate*. – New York, 2008. – P. 6.

¹⁰¹ Там само. – С. 6 – 7.

пам'ятниками. Цьому сприяли вже політизовані організації як Об'єднані Дочки Конфедерації і Об'єднані Ветерани Конфедерації¹⁰².

Таким чином, саме ті люди, які сформували уявлення про Старий Південь у публічному просторі після війни і відмовлялися від наголошенні на праві рабовласництва під час військового конфлікту Союзу і Конфедерації. Подальші офіційно засновані організації нащадків цих людей вплинули на ідею потреби захисту монументів і символів конфедеративної армії і політичних діячів, які є наявними на території США.

Для мого дослідження також важливо додати, що ідея Втраченої справи є дуже особливою для мешканців штату Техас з декількох причин. По-перше, Техас це найбільша південна територія, де її мешканці мають чітко виражену ідентифікацію не з США в цілому, а саме з штатом. Тому техасцям простіше сприймати ідею можливої сепарації і окремої національної ідеї, яку намагалися створити ще з періоду *ante bellum*. Це мало вияв навіть у сучасності, з розвитком у 2005 році групи націоналістів Техасу. Вони сьогодні займаються створенням закону для «Texit», руху виходу Техасу з США¹⁰³. Можна навіть сказати, що історія повторюється, проте ідея від'єднання не є дуже популярною і повністю залежить від політичних процесів. Зважаючи на те, що Техас це «червоний» штат, а отже, голосуючий за республіканську партію, бажання окремих людей відділитися не набирає масової підтримки. Як зазначає Майкл Кейсі, станом на 2016 рік лише 24% із загально американського опитування були за те, щоб Техас відділився як окрема країна і, не зважаючи на те, що відсоток повільно зростає, рух не може похвалитися наявністю підтримки молоді. На це впливає той факт, що Техас є дуже мультикультурним штатом, особливо після зростання мігрантів

¹⁰² Barney W. L. The Making of Confederate. – New York, 2008. – P. 6.

¹⁰³ Texans, it's time to TEXIT. // Texitnow – 2022. – January 12 / Електронний ресурс: <https://texitnow.org/>, відвідано 20.05.2022.

з Азії¹⁰⁴. По-друге, зважаючи на те, що Втрачена справа набула окремих форм релігії в історичному наративі і в процесі комеморації, який відбувається навколо пам'ятників присвячених конфедератам, тегасці також сприймають свій штат на підвищеному навколо теологічному рівні, зберігаючи у деяких частинах штату дуже архаїчні релігійні погляди, які переплітаються з Втраченою справою і образом благородного південця. Як зазначав в інтерв'ю щодо відчуття себе тегасцем письменник Джон Стейнбек, мати тегаське походження це майже релігія¹⁰⁵.

Зважаючи на те, що Втрачена справа домінувала розвиток історичного наративу про Американську громадянську війну в штаті Тегас це вплинуло на укріплення дисонансу¹⁰⁶ у групі носіїв соціальної історичної пам'яті. Саме через це ми можемо простежувати напруження в дискусіях щодо зникнення символів Конфедерації з вулиць штату, і навколо питання про використання критичної расової теорії в шкільному навчанні, яке було заборонено в Тегасі¹⁰⁷.

¹⁰⁴ Ayres S. Renewed Calls for "Texit" Are Growing. Will They Go Anywhere? // Spectrum News 1 – 2020. – December 31 / Електронний ресурс: <https://spectrumlocalnews.com/tx/south-texas-el-paso/news/2020/12/31/there-s-talk-about--texit--swirling-again--will-it-go-anywhere-> , відвідано 20.05.2022.

¹⁰⁵ We're from Texas. You're Not. // Leahtravels – 2013. – March 5 /Електронний ресурс: <https://leahtravels.com/places/were-from-texas-youre-not> , відвідано 20.05.2022.

¹⁰⁶ Tavris C., Aronson E. Mistakes Were Made (But Not by Me). – New York, 2020. – P. 21, 161.

¹⁰⁷ Ray R., Gibbons A. Why are states banning critical race theory? // FIXGOV – 2021 – November 21 / Електронний ресурс: <https://www.brookings.edu/blog/fixgov/2021/07/02/why-are-states-banning-critical-race-theory/> , відвідано 20.05.2022.

3. Конфлікт історичної пам'яті.

3.1. Символи Конфедерації в Техасі.

Техас має найпівденніше географічне розташування в американській частині Північної Америки, це перетворювало його на штат торгівлі з Європою під час Громадянської війни 1861 – 1865 років, зважаючи на віддаленість від кордону з вільними штатами і рабовласницькими штатами, які залишилися на час 1860 – 1861 років в складі Союзу, підпорядковуючись федеральному управлінню і визнаючи авторитет президента Лінкольна. Також відносно пізній вхід у 1861 році штату до Конфедерації і сама місцевість, у розумінні ментального мапування, має відмінну регіональну історію, доволі специфічне ставлення до історії конфлікту між союзними, вільними і конфедеративними штатами. Більш того, формування історичної пам'яті про XIX століття залежить і від пам'ять про колонізацію штату у 20 – 30 роках і мексиканські війни, що становлять частину ідентичності сучасних техасців. А отже, у історичному наративі, який є поширеним в південному штаті, військовими і політичними героями зображені як Роберт Едвард Лі, Джефферсон Девіс, так і генерал Хьюстон і Стівен Остін.

Техас також має статус найконтroversійнішого штату, переважно через консервативність суспільства. Що призвело до заборони критичної расової теорії в шкільному навчанні; більш того, штат проектує дещо окрему ідею Втраченої справи. У розділі, який присвячений пам'яткам конфедеративного устрою, саме ці знання про минуле штату пояснюють, чому в Техасі ще з 1863 року починають встановлюватися монументи Конфедерації. Спочатку це меморіальні дошки загиблим, надгробні плити на кладовищах, які відрізняються своєю пишністю і стають основними місцями пам'яті в процесі вироблення традицій комеморації. Станом на 2017 рік в штаті було

нараховано близько 180 маркерів Конфедерації, переважно це назви вулиць, шкіл, шосе¹⁰⁸. Як можна буде помітити з обраних джерел, конфлікт пам'яті є вираженим навколо монументів, переважно статуй з виконаними історичними постатями чи абстрактними образами солдатів Конфедерації, ніж назв вулиць чи закладів. Це, залежить від того, що для наступних поколінь, які не є носіями пам'яті про події XIX століття, а є носіями конструкту, який було випрацьовано протягом XX століття, монументи, що зображають людей є більш зрозумілими, з ними можна пов'язувати свій спадок, ідентичність. Основна частина людей, які вважають, що сучасні понад 100 монументів повинні залишитися на своїх місцях і продовжувати репрезентувати «південну гордість» разом з «південною гостинністю» це представники організацій Об'єднані Дочки Конфедерації, Сини Ветеранів Конфедерації та окружні історичні організації. Вони намагаються зберегти історичний спадок і пам'ятати жертви громадянської війни. Також потрібно зазначити існування організацій, які можуть використовувати ці символи у сенсі, який їм не надається в контексті міфу Втраченої справи, але який руйнує цивілізовану і дипломатичну межу у конфлікті, радикалізуючи противників монументів. Це використання символів Конфедерації для підтримання історичної тягlosti ненависті, традицій визнання переваги білошкірої людини над іншими расами, в американському варіанті, над колишніми рабами, або колишніми тубільцями – аборигенами, які повинні мати менше здібностей до освіти, ведення цивілізованого життя, володіння землею, промисловістю і т. д.

Тому, перед тим як зануритися у дослідження контроверсійності існування символів Конфедерації у публічному просторі міст штату Техас, потрібно зазначити роль «груп ненависті», які мають своє розташування в середині штату і використовують імена генералів Конфедерації, прапор та

¹⁰⁸ *Blanchard B.* Texas has more than 180 public symbols of the Confederacy. // The Texas tribune – 2017. – August 21 / Електронний ресурс: <https://www.texastribune.org/2017/08/21/texas-has-second-most-public-symbols-confederacy-nation/> , відвідано 20.05.2022.

іншу символіку для поширення своїх неонацистських расових теорій і ідей нео-конфедерації. В США проблема наявності цих груп визнана і є болючою темою, як і для багатьох цивілізованих країн заходу, які мають в історії прояви радикально правих ідеологій. Американська традиція неонацизму може, зазвичай, користуватися символами нацистського режиму, та поширювати ідеї щодо расової переваги окремих індивідів в країні, проте потрібно розуміти, що традиція виникає також і навколо історичного факту існування рабства, утворення Конфедерації і наявного існування відділеної країни, де права мали люди «вищого» сорту. Більш того, трагічність відкриття Америки для тубільців, трактування необхідності вбивати індіанців пуританами, жорстока політика щодо індіанських резервацій після Американської громадянської війни, також привносить у риторику неонацистів тяглості американської версії необхідності нерівного ставлення до кожної людини. У сучасних групах ненависті поєднуються ідеології щодо вишості білого американця над чорношкірими, над євреями і над мігрантами в цілому. Цікавим є той факт, що часто організації, які черпають свою ідеологію більше з ідеології німецького нацизму першої половини ХХ століття в Сполучених Штатах схильні використовувати символи і історичні постаті доби Конфедерації для огульного прикладу існування схожих ідей у минулому, або просто у сукупності з символами загонів СС.

Означенням проблеми існування «груп ненависті» займається Південний центр правового захисту бідноти (скорочення з англійської SPLC) і, авжеж, ця організація намагається проаналізувати весь простір США і не обмежується лише Півднем, бо акції і видавництво преси розповсюджується не тільки в окремих штатах півдня країни. Проте правова діяльність організації дійсно більше виражена в Техасі, Флориді, Алабамі, там де чорношкірих людей і меншин, відповідно, більше за відсотком.

Ознайомившись з сайтом організації, можна знайти «мапу ненависті»¹⁰⁹, де розміщують інформацію про наявні неонацистські, екстремістські і ультра радикальні організації в країні. Цією мапою також легко користуватися через те, що вона пропонує обсяг матеріалу по рокам, а отже можна спостерігати за поступовим виникненням і можливою активністю організацій, які використовують символи Конфедерації, як символи ненависті і переваги білої людини над іншими расами. Більш того, для зручності аналізу інформації, на сайті можна обирати «направлення» організацій, таким чином, співставляючи неонацистські організації з кількістю символів Конфедерації, якими вони можуть користуватися. Контroversійність навколо меморіалів як раз постає з причин того, що їх використовують для витворення нового наративу расової нерівності. Варто додати, що сайт і сама організація були засновані у 2015 році, в пік наростання конфлікту навколо спадку Конфедерації в США.

Південний центр захисту бідноти пропонує на огляд детальну мапу груп ненависті в Техасі, де зазначається, що 20 сучасних організацій неонацистів, білих націоналістів, ку-клукс-клан і організації загальних проявів ненависті, що демонструють південну гордість, схильні використовувати монументи Конфедерації як символи ненависті, а також часто перетворюють обговорення конфлікту пам'яті у жорстокі бої на вулицях¹¹⁰. В моїх джерелах зустрічається згадка про виступи груп ненависті на щорічному «Dixie freedom rally» в Остіні. Організатор Бред Оксфорд, представник організації Конфедеративного ополчення Техасу, заперечує, що вони є прихильниками переваги білої раси. Зазначаючи, що вони хочуть захистити південні традиції¹¹¹. Авжеж, підтримка радикалізованої частини

¹⁰⁹ Hate map // SPLC – 2021. / Електронний ресурс: <https://www.splcenter.org/hate-map> , відвідано 20.05.2022.

¹¹⁰ Hate map // SPLC – 2021. / Електронний ресурс: <https://www.splcenter.org/hate-map?state=TX> , відвідано 20.05.2022.

¹¹¹ State of Texas: Conflict over Confederate monuments // KXAN – 2017. – August 20 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/NjlgAB6Yna0> , відвідано 20.05.2022. – Хв. 3:42 – 4:54.

білошкірого насалення в Техасі додає більше аргументів до прибирання маркерів Конфедерації з публічного простору штату, особливо після виступів Black Lives Matter, «Чорні життя мають значення».

3.2. Новини як компоненти формування історичної пам'яті.

Студії пам'яті розвиваються як міждисциплінарні вже починаючи з періоду буму пам'яті. Вони, порівняно з класичним історичним дослідженням писемних джерел, більше залежать від феномену конструювання пам'яті. Одночасно, сконструювати пам'ять можуть як історичні праці, так засоби медійної інформації, романи, фільми. Міждисциплінарність для студій пам'яті необхідна, бо дослідники цієї культурно-історичної сфери намагаються запозичувати методи, які будуть відрізняти хід формування самого дослідження, в залежності від різних видів джерел, які можуть впливати на соціальну пам'ять. Тому, для свого дослідження я вирішила поєднати поширені наративи про Американську громадянську війну і новинні репортажі про конфлікт навколо прибирання символів конфедерації з міст Техасу, задля того, щоб краще зрозуміти важелі виникнення конструкту пам'яті і те, як вони змінюються у сучасності.

Американське суспільство завдяки телебаченню перейшло у фазу «історичного буму» ще у 1995 році. Переважно цікавість поширювалась через новини і телепередачі про історичне минуле¹¹². Авжеж сучасне телебачення вже отримує не такий високий відсоток користувачів, переважно через заснування багатоканального телебачення, де кожний канал має свою окрему аудиторію¹¹³. Проте, регіональні канали залишаються більш популярними, бо розглядають місцеву специфіку. Обраний мною канал KXAN є другим по переглядам телеканалом в Техасі і через те, що він має

¹¹² Keightley E., Pickering M. Research Methods for Memory Studies // Gray A. Televised Remembering. – Edinburgh, 2013. – P. 79.

¹¹³ Там само. – С. 79 – 80.

широкий спектр новин, є корисним для всієї розглянутої мною групи мешканців штату, які є носіями соціальної пам'яті. З 2015 року можна було помітити, що новинні ресурси кожного штату намагалися освітлювати процеси конфлікту пам'яті, що неодмінно відрізнялося з кожним штатом, бо в залежності від політичних вподобань власників каналу і популярності червоних чи синіх в самому штаті, пропонувалися різноманітні комеморативні програмування¹¹⁴. У випадку з символами Конфедерації, такі програмування мають дві сторони, заклик людей, що піддалися впливу наративу Втраченої справи, до вшанування монументів і заклик тих, хто слідкував за ревізією знання про Конфедерацію і її причини для відділення і ведення війни, забрати пам'ятники з публічного огляду. Канал KXAN, як на мене, намагається пропонувати глядачеві дві точки зору, проте, схильний запрошувати активістів які проти репрезентації символів конфедерації в штаті. Потрібно зазначити, що не зважаючи на те, що Техас є дуже «непростим» штатом, коли справа доходить до розгляду менталітету, самоідентифікації, рівня життя і політичних уподобань, бо штат має великий відсоток консервативного населення, з 2015 року, коли розпочалися дискусії щодо ревізії історичного наративу і його репрезентації в публічному просторі, штат став одним з найактивніших південних територій США у справі перенесення і прибирання символів Конфедерації з вулиць міст¹¹⁵.

Місцеві трактування минулого можуть мати різні наративи, переважно і через наявність в публічному просторі інших «героїв історії», які пропонуються як рольові моделі для населення і увічнені у пам'яті задля підкреслення особливості локального пам'ятання про події з гранд-наративу. Характерним у місцевому сприйнятті історії є те, що вона формується на основі історичної пам'яті суспільства, а отже, є спрощеною і культурно

¹¹⁴ Keightley E., Pickering M. Research Methods for Memory Studies // Gray A. Televised Remembering. – Edinburgh, 2013. – P.82.

¹¹⁵ Texas leads nation in Confederate monument removal, report shows // KXAN – 2018. – June 6 / [https:// Електронний ресурс: https://youtu.be/atP_r079vx8](https://youtu.be/atP_r079vx8) , відвідано 20.05.2022

прийнятною версією¹¹⁶. Як зазначив Пол Клавал у розділі «Змінена концепцій спадку і простору», наявність певного пантеону історичних постатей сильно впливає на те, яку версію минулого зроблять найспритнішою і основною для місцевості¹¹⁷. В Сполучених штатах таке явище є неодмінно більш вираженим, зважаючи на те, що кожен штат може контролювати систему освіти, а її зміни залежать від обраних окремим штатом представників у сенат. Проте, зважаючи на сучасність, локальні наративи також підпорядковуються наявному політичному курсу медіа ресурсів¹¹⁸, які привносять у локальне розуміння необхідності ревізії робіт про роль Конфедерації південної школи істориків.

Суспільство штату повністю «безпам'ятне»¹¹⁹ про події громадянської війни, бо подія відбулася більше 150 років тому, через це вся пам'ять є сконструйованою на основі наративів, запропонованих в школах і в музеях. Більш того, пам'ять про Американську громадянську війну є пам'яттю про військовий конфлікт, а отже завжди є більш емоційною, трагічною і схильною до глорифікації предків незалежно від сторони, на якій вони виступали. Як зазначила у праці «Що ми пам'ятаємо? Конструювання пам'яті у військовому дискурсі» Маріана Акугар, пам'ять, як одна з форм розуміння минулого, частіше отримує ступень правдивості і набуття статусу грант-наративу на соціальному рівні¹²⁰. Більш того, автор впевнена, що для того щоб повністю зрозуміти те, як обраний історичний наратив впливає на постання історичної пам'яті, недостатньо брати до уваги лише політичний контекст і соціо-культурний розвиток соціальної групи, бо частіше таке конструювання має більш складний характер¹²¹. Розглядаючи кейс Техасу і

¹¹⁶ Boyer P., Wertsch J. *Memory in Mind and Culture*. – New York, 2009. – P. 219.

¹¹⁷ Moore N., Whelan Y. *Heritage, Memory and the Politics of Identity* // Claval P. *Changing Conceptions of Heritage and Landscape*. – Burlington (VT), 2007. – P. 85.

¹¹⁸ Там само. – С. 86.

¹¹⁹ Там само – С. 85.

¹²⁰ Achugar M. *What We Remember. The construction of memory in military discourse*. – Amsterdam / Philadelphia, 2008. – P. 12.

¹²¹ Там само. – С. 14.

формування в штаті історичної пам'яті про Американську громадянську війну, я враховую той факт, що Техас був рабовласницьким і конфедеративним штатом, більш того протягом ХХ століття, підручники і шкільна освіта переважно була в руках білих, а отже просування міфу про Втрачену справу як у підручниках, так і в книгах та відомих фільмах, були невід'ємною частиною формування ідентичності мешканців цієї території. Також наратив формували організації, що слідкують за збереженням символів Конфедерації, як маркерів спадку, такі як Об'єднані Дочки Конфедерації і Сини Ветеранів Конфедерації. Ці навколо-історичні групи продукують варіант інституційної пам'яті про військовий конфлікт 1861 – 1865 років. Представники організацій, які продовжують шанування військових і глорифікують їхню боротьбу на полі бою, на думку Акугар, є носіями окремого менталітету, який у процесі поширення думок і соціалізації героїв воєнного часу, пропонують пам'ятати про цінності¹²², у вигляді громадянських прав, за які боролася Конфедерація. Таким чином, історична пам'ять піддається впливу від гранд-наративу, шкільної програми, символів, які оточують людей у повсякденному житті і впливу медіа ресурсів, які на сьогоднішній день складають основну частину знання громадян про своє минуле, бо пропонують інтерактивний і спрощений варіант історії про Американську громадянську війну.

Автор книги «Телевізійні історії: побудування колективної пам'яті в епоху медіа» Гарі Едгертон помічає, що станом на ХХІ століття, суспільство США розвело неабияку потребу до знання історії, яку задовольняють телевізійні передачі біографічного і документального характеру. Вони, передусім, існують у квазі-науковій площині поширення історичних фактів, бо задля підвищення інтересу і оформлення історій з минулого для сучасної актуальності, в телевізорі історія постає оповита стереотипами і

¹²² Achugar M. What We Remember. The construction of memory in military discourse. – Amsterdam / Philadelphia, 2008. – P. 15.

спрощеннями¹²³. У своїй роботі автор пропонує словосполучення «телевізор-історик»¹²⁴, яке він аргументує тим, що для сучасного споживача медіа в США саме телевізор і новини стають тим джерелом історичного знання, яке дозволяє людині побудувати зв'язки з своїм спадком і ідентифікуватися; для телебачення історичні тематики означають великі гроші і блискучий бізнес-план на декілька фільмів, сезонів, випусків; більш того, доступність телебачення і медіа-платформ дозволяють людині без детального вивчення історичних монографій і пошуків документів в архівах зрозуміти тенденції до того, чим є правильна історія, як отримані з новин чи телепередачі знання використовувати для витворення оцінки сучасної політичної ситуації, як підтримувати розмову в середині суспільства про проблеми історії, це вказує, що телебачення навіть більше ніж шкільні підручники і національний наратив (від якого, воно, по більшій мірі перебирає свої основні гіпотези) впливає на те, які історичні репрезентації будуть сприйматися у суспільстві¹²⁵. Також для формування історичної пам'яті і зв'язків себе з минулим, телебачення пропонує неабияку інтимність вивчення чогось нового, зважаючи на опції перегляду новин і документальних фільмів у неофіційній обстановці¹²⁶ і на те, що перегляд новин може бути рутинним заняттям.

Гарі Едгертон, здавалось би, приводить нас до питання співіснування академічної і публічної історії, проте, він також виробляє термін «можливість використати минуле», яку телебачення пропонує як не тільки аналітику знання про минуле, але й можливості порівнювати сучасність без довгих пасажів про актуальність, навіть намагатися прогнозувати майбутнє, що завжди є популярним серед широких кіл споживачів медіа ресурсів¹²⁷. Автор

¹²³ *Edgerton G., Rollins P. Television Histories: Shaping Collective Memory in the Media Age.* – Lexington, 2001. – P. 1.

¹²⁴ Там само. – С. 1 – 2.

¹²⁵ Там само. – С. 1 – 3.

¹²⁶ Там само. – С. 3.

¹²⁷ Там само. – С. 4.

також наголошує на доступності, як основній якості телебачення. Наведений приклад про документальний фільм, що вийшов у 1990 році і який на даний момент був переглянутий більше ніж 70 мільйонами громадян США¹²⁸ як раз вказує на те, що споживач медіа високо цінує можливість отримати знання про події 50-ти, 100-та літньої давності простими словами і з відеорядом, який буде полегшувати процес запам'ятання інформації і її сприйняття в цілому, зважаючи на схильність більшості людей краще запам'ятовувати зображення, ніж звуки чи написаний текст. Більш того, простий документальний фільм, отримуючи велику кількість глядачів, впливає і на формування соціальної пам'яті в середині суспільства, корегуючи його локальні наративи про війну, які були отримані під час навчання в школі. Також Едгартон зазначає, що порушені питання про національну ідентичність сучасних американців, конфлікт пам'яті і сучасне ставлення до рабовласництва і расових обмежень роблять телебачення і відеоматеріали цікавими, через підкреслення викликів для вироблення нових наративів про Американську громадянську війну¹²⁹. Тому, автор пропонує дослідникам студій пам'яті використовувати як джерела продукт популярної історії, новинні репортажі, телепрограми, кіно і відеоряди, розуміючи, що соціальна пам'ять поєднує в собі теорії і певні історичні факти як академічних, так і публічних істориків, бо історична пам'ять поза монументами, різними символами і практиками комеморації, перш за все, формується від найцікавішої версії минулого, тієї, що краще запам'ятовується¹³⁰.

Обираючи свої джерела, які будуть проаналізовані у цьому розділі роботи, я відразу розуміла проблематику, Стів Андерсон називає її «проблемою пасивного глядача»¹³¹, яка полягає у тому, що для дослідження

¹²⁸ Edgerton G., Rollins P. Television Histories: Shaping Collective Memory in the Media Age. – Lexington, 2001. – P. 4 – 5.

¹²⁹ Там само. – С. 5.

¹³⁰ Там само. – С. 5 – 6.

¹³¹ Edgerton G., Rollins P. Television Histories: Shaping Collective Memory in the Media Age. // Anderson S. Politics of memory. – Lexington, 2001. – P. 22.

історик не може накладати на новини чи телепередачі методи дослідження преси, що є писемним джерелом в медіа. Бо саме новинні репортажі можуть мати, одночасно, свідчення, які можна проаналізувати методами усної історії і конструкти загальноприйнятого національного дискурсу історії, що пропонується політичною направленістю каналу. Проте, ця проблема може бути вирішена саме в дослідженні, що існує в студіях пам'яті, тому, що пам'ять і конфлікти навколо монументів, присвячених бійцями за Конфедерацію можуть вказувати на колективне сприйняття, доволі абстрактне, але на те, яке заперечує пасивність суспільства¹³². Небезпеки дослідження новин виринають із їх повної суб'єктивності щодо подій, навіть, якщо інформація подається у вигляді неупередженого огляду. Аналізуючи новинні репортажі також потрібно використовувати критичний метод, особливо зважаючи на те, що новини залежні від національного наративу і подають, навіть конфлікт пам'яті, слухання щодо прибирання символів Конфедерації з вулиць міст у Техасі, у контексті церемоніального історичного оповідання, що за Нетом Ха-Іланом означає постійне викреслення однієї групи з соціальних норм іншої, перетворюючи, на перший погляд, неупереджене віщання про події у заангажоване розділення суспільства з підтримкою лише однієї ідеї¹³³. А зважаючи на те, що питання зникнення пам'ятників і назв присвячених лідерам і солдатам Конфедерації з публічного простору є дуже політизованим, зокрема через виступи Дональда Трампа, потрібно враховувати, у кого було взято інтерв'ю і яким чином це може вплинути на зсув соціальної пам'яті. Авжеж, телеканал KXAN у контексті освітлення новин про конфлікт пам'яті в штаті Техас, намагається орієнтуватися на висловлення конгресменів штату і тому, політична ситуація показана у локальному сенсі, хоча присутня критика людей, які виступають за залишення символів Конфедерації «на своїх місцях».

¹³² Edgerton G., Rollins P. *Television Histories: Shaping Collective Memory in the Media Age*. // Anderson S. *Politics of memory*. – Lexington, 2001. – P. 22.

¹³³ Edgerton G., Rollins P. *Television Histories: Shaping Collective Memory in the Media Age* // Culbert D. *American television*. – Lexington, 2001. – P. 227.

Для роботи були обрані джерела медіа ресурсу KXAN від 2015 року по 2021 рік, в яких телеканал подає новинні репортажі про конфліктність усунення символів Конфедерації в штаті Техас, зосереджуючись на столиці штату Остіні, а особливо на дискусії навколо потрібності прибрати монументи, присвячені конфедератам, на території кампусу Техаського університету в Остіні і навколо будівлі Техаського Капітолію. Зміна сприйняття символів отримала свій поштовх у 2015 році в рамках всеамериканської реакції на ходу з смолоскипами прихильників переваги білої людини над іншими расами і після масового розстрілу афро-американців у церкві у Чарлстоні представником руху переваги білої раси Діланом Руфом. Маркером для ревізії в колі білих носіїв історичної пам'яті став той факт, що Руф використовував прапор і символи Конфедерації для вираження своєї ідеології в соціальних мережах¹³⁴.

Станом на початок конфлікту, у 2015 році, мною було знайдено три новинні репортажі, два з них були опубліковані на каналі 8 липня, останній 15 серпня. Введення у можливу дискусію щодо ревізії історичної пам'яті починається з звістки про бажання переглянути доцільність репрезентації символів контрверсійного минулого на території кампусу Техаського університету, посиляючись на нові дослідження тематики Американської громадянської війни і поступову відмову новими поколіннями носіїв соціальної пам'яті в штаті від міфу про Втрачену справу, який масштабно насаджався вже починаючи з 1900-х років на Півдні, запроваджуючи відкорегований історичний наратив про велич регіону у період *ante bellum* і високі моральні і правові цінності, які підтримувалися там добрими білими господарями і справжніми християнами. Як можна побачити з джерела¹³⁵, станом на 2015 рік було запроваджене лише обговорення наявності монументів в кампусі, що шанують пам'ять політичних лідерів Конфедерації,

¹³⁴ Dylann Roof Sentenced To Death For Charleston Church Massacre // MSNBC – 2017. – January 10 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/r-KzrRryvQc> , відвідано: 20.05.2022.

¹³⁵ UT holds public forums on what to do with Jefferson Davis statue // KXAN – 2015. – July 8 / Електронний ресурс: https://youtu.be/PgCo0Drbo_0 , відвідано 20.05.2022.

основна увага була приділена статуї президента Джефферсона Девіса. Таким чином, була заявлена тематика тривожності збереження таких статуй, яка слугує ґрунтом для подальшої дискусії. У цьому фрагменті новин, телеканал KXAN не зазначає, яка сторона конфлікту є правильною, особливо, зважаючи на те, що цей репортаж не має емоційно забарвлених закликів і є доволі прісним контентом для рубрики новин.

Наступний репортаж, опублікований того ж дня, 8 липня 2015 року¹³⁶, щодо відкриття дискусії про необхідність перейменувати назву початкової школи, яку назвали на честь найвідомішого у сучасному наративі генерала конфедеративної армії Роберта Едварда Лі. Проведене голосування зазначило, що близько 70% мешканців округу були б не проти змінити назву школи¹³⁷, але більша увага приділена намаганням отримати право прибрати з території Техаського Капітолія 12 місць пам'яті, які прямо або завуальовано є символами конфедеративного минулого штату. Репортаж мав розлогий показ заявленого конфлікту і передбачав двох спікерів. Зважаючи на характеристику історичної пам'яті, як продукту сучасного суспільства, взяті інтерв'ю, щодо можливості розгляду такого питання, мали емоційний відтінок, який притаманний реакції носіїв соціальної пам'яті на символи, які її конструюють. Перший спікер, один з делегатів від демократичної партії, які подали заяву на розгляд усунення символів Конфедерації з території Капітолія, зазначив, що основна проблема наявності монументів є у тому, що представникам штату потрібно перевіряти які уламки історії, що впливають на формування історичної пам'яті, техасці будуть бачити кожен день, зазначаючи, що монументи присвячені військовим і політикам від конфедеративних штатів повинні залишитися лише в підручниках з історії. Більш того, він наполягає на тому, що існування таких монументів спричиняє

¹³⁶ Group calls for removal of Confederate monuments at Texas Capitol // KXAN – 2015. – July 8 / Електронний ресурс: https://youtu.be/Cx_sV8tdjVI, відвідано 20.05.2022.

¹³⁷ Там само. – Хв. 1:40 – 2:06.

вайтвошинг історії¹³⁸, і це дуже цікава теза, бо меморіали солдатам Конфедерації представляють бронзові чи кам'яні обличчя лише білих солдатів, що протистоїть фактові того, що суспільство Півдня мала дуже високий відсоток чорношкірих рабів.

Інтерв'ю Маршала Девіса, представника організації Синів Ветеранів Конфедерації, пропонує глядачам іншу риторичку, яка направлена на збереження і захист символів спадку і культури Півдня. Він впевнений, що у прапорі і монументів конфедеративних штатів повинне бути майбутнє, зазначаючи, що зникнення статуй не вирішить проблему наявності расизму в Техасі. Також коментар Девіса є наочним прикладом впливу наративу Втраченої справи на старше покоління штату, бо він впевнений, що його предки боролися не за укорінення сегрегації і рабовласництво, а за громадянські права Півдня. Представник Синів Ветеранів Конфедерації закінчив свою промову, зазначивши: «Якщо ми забуваємо свою історію, то ми приречені її повторити»¹³⁹. Капітолій є місцем, яке частіше стає частиною побутового життя старших людей, що є носіями історичної пам'яті, яка була сформована під впливом «правильних» підручників, виданих Об'єднаними Дочками Конфедерації і символами, а отже, викликає більше занепокоєння, ніж територія кампусу університету, бо вписується у місцевий наратив цієї групи.

Проте, знайдений мною репортаж про існування конфлікту пам'яті в штаті Техас від 15 серпня 2015 року, вказує, що організація Маршала Девіса також була занепокоєна долею монументів на території Техаського університету в Остіні, бо телеканал KXAN оприлюднив заяву університету у бажанні призупинити процес релокації пам'ятників. На це повпливала заява Синів Ветеранів Конфедерації, які вимагали від суду повідомити про рішення

¹³⁸Group calls for removal of Confederate monuments at Texas Capitol // KXAN – 2015. – July 8 / Електронний ресурс: https://youtu.be/Cx_sV8tdjVI, відвідано 20.05.2022. – Хв. 0:15 – 0:45, 1:22 – 1:34.

¹³⁹Там само. – Хв. 0:45 – 0:58, 1:31 – 1:40.

родинам, які мають зв'язок з постанням монументу, і провести перевірку майбутнього місця збереження¹⁴⁰. Тобто, станом на 2015 рік, не зважаючи на наростання протистояння двох сторін конфлікту пам'яті на всій території США, в Техасі проводилася правомірна і дуже довга дискусія, яка залежала від вироку суду по справі монументів.

Матеріал з 2016 року представлений двома репортажами, які було знайдено в архіві телеканалу. Перший від 28 квітня представляє перший розглянутий каналом акт вандалізму, вчинений у процесі перегляду ставлення і оцінок спадку Джефферсона Девіса в штаті Техас¹⁴¹. Непорозуміння виникло після того, як адміністрація університету погодилась прибрати пам'ятний камінь з іменем президента Конфедерації за два місяці до квітня, проте, ніякі роботи щодо його переносу до музею не були розпочаті. Сам вандалізм представляв собою зафарбовування червоним кольором імені Девіса. Обраний матеріал пропонує цікаве інтерв'ю представниці історичної комісії округу Хейс, яка зазначила, що монументи не можуть опинитися на смітнику і їхня наявність неминуча, адже Джефферсон Девіс дійсно жив і залишив свій відбиток на історії США. Акт вандалізму було засуджено, а у відповідь на те, що монумент пов'язаний з расовою ненавистю і рабством, історична комісія запевняє, що про символи Конфедерації потрібно пам'ятати, але це не значить, що в них потрібно вчитися або повторювати ідеологічні і політичні ідеї Джефферсона Девіса¹⁴². Цей уривок наявності конфлікту пам'яті в Техасі вказує, що на тлі ревізії необхідності мати маркери Конфедерації біля навчальних закладів, сам процес не є швидким. Також, з відгуків студентів на ситуацію, більшість не вважає акти вандалізму дієвим способом вирішення проблеми існування

¹⁴⁰ UT holds off on removal of Jefferson Davis statue // KXAN – 2015. – August 15 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/B0ZxTpc0kuI>, відвідано 20.05.2022.

¹⁴¹ Historical Confederate marker vandalized on Texas State campus // KXAN – 2016. – April 28 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/fkeU9rEHuSU>, відвідано 20.05.2022.

¹⁴² Там само. – Хв. 0:23 – 0:32, 1:00 – 1:34.

пам'ятника Девісу, а тільки залучає увагу незгодних з такою долею для маркерів Конфедерації, що стали місцями пам'яті.

Другий репортаж, опублікований 24 травня, це продовження історії про назву початкової школи в Остіні. Як зазначає джерело, після довгого процесу перемовин було вирішено змінити назву у ключі всеамериканської ревізії історичної пам'яті. Сама школа була названа в честь Рассела Лі, першого фотографа з Техаського Університету, а отже можна бачити тенденцію обирати місцевих історичних постатей, зважаючи на роздільність штатів у освітніх програмах. Також кампус школи було названо на честь колишнього вчителя Бетті Менн¹⁴³. Цікаво, що вона була першою афро-американкою, яка навчала в школі названій на честь Роберта Едварда Лі і її діти, що стали першими людьми кольору, які в ній навчалися, не сприймали назву на честь генерала Конфедерації образливою. Її син зазначив, що він відвідував школу Роберта Лі і хотів би, щоб такою назва і залишилась, бо саме так заклад йому запам'ятався¹⁴⁴.

У 2017 році KXAN опублікували чотири відео щодо розвитку ідеї переглянути історичну пам'ять. Перш за все, продовження отримала оповідь про долю монументів Конфедерації в кампусі Техаського університету¹⁴⁵. Було вирішено прибрати всі три монументи, не тільки Джефферсона Девіса, а й Джона Рейгана і Альберта Сідні Джонстона. Їх було забрано в колекцію без планів на показ у музеї. Доктор Дон Карлтон дав коментар¹⁴⁶, що університет бажає щоб студенти думали про історію свого штату і країни, проте не хоче щоб установа вказувала на те, як саме потрібно думати про минуле. Це логічно, адже кожен пам'ятник має на меті глорифікувати історичну постать,

¹⁴³ Board votes to change name of Robert E. Lee Elementary to Russell Lee // KXAN – 2016. – May 24 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/NUDCgifrL4>, відвідано 20.05.2022.

¹⁴⁴ Там само. – Хв. 1:30 – 1:45.

¹⁴⁵ Sons of Confederate Veterans upset about removal of Confederate statues on UT campus // KXAN – 2017. – August 22 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/eBluqNC7-eE>, відвідано 20.05.2022.

¹⁴⁶ Там само. – Хв. 0:39 – 1:47.

одночасно, надаючи суспільству комемораційний символ. Наявність політичних діячів Конфедерації вказувала студентам, що цих людей потрібно поважати і пам'ятати. Це, дійсно, дуже важлива ремарка, зважаючи на те, що в суспільстві залишається популярне враження, що негативним постатям історії пам'ятники не ставлять і що вони повинні репрезентувати цілі і цінності сучасної влади, одночасно з заявою на тяглість існування держави. Таке бачення передусім мають прихильники міфологізованого трактування причин і наслідків громадянської війни в США, опираючись на Втрачену справу, як єдиний правильний наратив. Їхнє сприйняття історії і створює конфлікт, війну пам'ятників, адже ревізія знання про минуле порушить системи ідентифікації цієї частини носіїв соціальної пам'яті, що є неприємним і емоційним процесом, особливо для старшого покоління. На конфлікт пам'яті поколінь також вказує те, що за свідченнями репортажу, більшість студентів підтримали ініціативу перенесення монументів. Авжеж, повністю довіряти цьому факту не варто, бо для інтерв'ю чи опитувань, людина часто може вибрати висловити популярну думку, ніж свою; проте, переглядаючи обрані мною джерела, можна помітити, що громадяни 20 – 30 років, які погодилися поділитися враженнями про релокацію монументів, позитивно ставляться до зникнення символів Конфедерації і вважають, що монументи, які було зведено через 30 років після 1865 року, мали на меті зміну і, навіть, спотворення знання про минуле.

Опонентом Дону Карлтону знову виступив представник Синів Ветеранів Конфедерації, Маршал Девіс. У коментарі¹⁴⁷ прозвучало, що організація вважає такі дії адміністрації університету неправильними. Сини Ветеранів Конфедерації були дуже розчаровані у постанові суду і висунули апеляцію рішення. Також неправомірність підкреслюють тим, що монументи знімали вночі. Американська практика вирішення конфлікту

¹⁴⁷ Sons of Confederate Veterans upset about removal of Confederate statues on UT campus // KXAN – 2017. – August 22 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/eBluqNC7-eE>, відвідано 20.05.2022. – Хв. 1:48 – 2:26.

пам'яті дійсно вказує на те, що під час нічного часу, процес знімання і перевезення статуй є не таким небезпечним, бо не має великої кількості сторонніх глядачів і емоційних висловів від обох з сторін, які можуть привести до насильства. Також Девіс зазначив¹⁴⁸, що проблема несприйняття монументів, які стоять в штаті більше ста років, прихована у тому, що прихильники вищості білої раси викрадають символи у організацій типу Синів Ветеранів Конфедерації і Об'єднаних Дочок Конфедерації, які занепокоєні збереженням сімейного спадку і історичної пам'яті про предків і не сприймають символи Конфедерації як частину символів груп ненависті в США.

Репортаж від 20 серпня повідомляє, що у Вірджинії прихильники переваги білої раси викликали вуличні безладдя під час знесення монументу, під час якого було збито жінку, це стало новим поштовхом для відкриття дискусії про долю монументів Конфедерації в США і, відповідно, в штаті Техас. Проте, станом на 2017 рік досі залишалось 12 символів Конфедерації на території Техаського Капітолія, які знаходились як в середині, так і навколо будівлі. Також репортаж зазначає, що Ерік Джонсон, політик і у майбутньому мер Далласу, написав листа для отримання дозволу усунути меморіальну дошку Дітей Конфедерації, бо цей символ подає неправильне уявлення про історію сепарації Південних штатів, пропонуючи наратив, що збереження інституту рабовласництва не було ціллю Конфедеративних штатів. Такі написи часто зустрічаються на пам'ятниках, особливо в південних штатах, де міф Втраченої справи досі впливає на сприйняття історії і формування пам'яті про громадянську війну. Він висловив дуже поширену серед демократів думку, що не потрібно проводити додаткові екзаменації символів, які подають оманливий, міфологізований наратив про Американську громадянську війну, бо для блага всіх громадян штату

¹⁴⁸ Sons of Confederate Veterans upset about removal of Confederate statues on UT campus // KXAN – 2017. – August 22 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/eBluqNC7-eE>, відвідано 20.05.2022. – Хв. 2:40 – 3:03.

потрібні лише книга з історії і лом¹⁴⁹. Тим не менш, спікер штату Джо Страус¹⁵⁰ наполягає на необхідності проводити процедури дослідження фальсифікацій історії, для того щоб не збільшити конфліктність ситуації. Вже 20 вересня 2017 року Джо Страус закликав представників ради охорони культури штату, розглянути необхідність прибирання дошки з будівлі Капітолію, що вплинуло на нову хвилю конфлікту пам'яті¹⁵¹.

21 серпня вийшла програма новин, яка повідомляла, що зважаючи на процес перенесення статуй присвячених політичним лідерам Конфедерації з території університету в Остіні, також проводиться опитування серед студентів, яке покаже, чи хочуть вони, щоб кампус позбувся статуї Роберта Едварда Лі¹⁵². Репортаж представляє інтерв'ю декількох студентів, більшість з яких виражає підтримку рішення віддати монументи в музеї, бо спільнота може поставити на їхні місця більш підходящих історичних фігур, які будуть не тільки частиною комемораційного процесу, а й репрезентуватимуть те, за які цінності виступає студентство. Показаний і приклад коли студент виражає свою незгоду, вбачаючи в переносі пам'ятників політичний і контроверсійний підтекст, і вважає, що за допомогою монументів Генералу Лі чи Джону Рейгану, студентство буде мати змогу надалі вчитися їхній історії перемог і поразок¹⁵³. Але коментар самотній і короткий.

KXAN, станом на 2018 рік, мають одну звістку про конфлікт навколо збереження місць пам'яті. Згідно з репортажем від 6 червня, Техас є найактивнішим штатом у процесі усунення з публічного простору символів Конфедерації, а саме з 110 випадків прибирання монументів у США, 31

¹⁴⁹ State of Texas: Conflict over Confederate monuments // KXAN – 2017. – August 20 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/NjlgAB6Yna0>, відвідано 20.05.2022. – Хв. 1:40 – 2:30.

¹⁵⁰ Там само. – Хв. 2:10 – 2:20.

¹⁵¹ Speaker Joe Straus wants the Confederate plaque inside the Capitol removed // KXAN – 2017. – September 20 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/Ee5-B6Nw9GU>, відвідано 20.05.2022.

¹⁵² UT Student Government launches online survey on campus confederate statues // KXAN – 2017. – August 21 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/OtKfrET4vMs>, відвідано 20.05.2022.

¹⁵³ Там само. – Хв. 1:10 – 1:29.

монумент змінив свою локацію у Техасі. Також, телеканал продовжує слідкувати за ситуацією наявності 12 пам'яток Конфедерації на території Техаського Капітолію, як притаманно техаському процесу розгляду доцільності перенесення маркерів, остаточного вироку на 2018 рік все ще чекали¹⁵⁴.

2019 рік має три репортажі. Перший, датований 13 квітня, освітлює просування ідеї перенесення меморіалу солдатам Конфедерації в Джорджтауні. Як зазначено, ще з 2015 року були спроби легально прибрати монумент, проте вони не мали успіху і тому, група яка виступає за збереження символу Конфедерації, знову Сини Ветеранів Конфедерації, зазначила, що вони не дуже занепокоєнні новими спробами¹⁵⁵. Глядачеві пропонується два інтерв'ю. Шелбі Літл, представник організації одягнутий у конфедеративну форму і тримаючий прапор Конфедерації, упевнений, що історію неможливо стерти; більш того вона є частиною того, чим є Техас сьогодні¹⁵⁶. Його опонент, Бренда Волф емоційно виражає розчарування, що люди, які могли б підтримувати добрі проекти, втрачають час захищаючи пам'ятки, що стають символами расової нерівності і є ганебними для історії США. Вона вважає, що американці повинні пам'ятати, але не повинні шанувати такі монументи¹⁵⁷. Ресурс намагається показати дві сторони конфлікту. Проте, зважаючи на політичний ухил телеканалу до демократичної партії і їхньої ініціативи усунути монументи, пропонується символічний монтаж кадрів, коли на фоні монументу знімають світлофор, який блимає червоним світлом. Також важливим для розуміння конфлікту пам'яті і його подолання є той факт, що консенсусу намагаються досягнути

¹⁵⁴ Texas leads nation in Confederate monument removal, report shows // KXAN – 2018. – June 6 / [https:// Електронний ресурс: https://youtu.be/atP_r079vx8](https://youtu.be/atP_r079vx8) , відвідано 20.05.2022.

¹⁵⁵ New group revives effort to remove Confederate monument in Georgetown // KXAN - 2019. - April 13 / [Електронний ресурс: https://youtu.be/pAzSQJ7YCB0](https://youtu.be/pAzSQJ7YCB0) , відвідано 20.05.2022

¹⁵⁶ Там само. – Хв. 0:30 – 0:56.

¹⁵⁷ Там само. – Хв. 0:58 – 1:23.

возведенням монументів присвячених добі боротьби за громадянські права поряд з місцями пам'яті конфедеративним солдатам.

Репортаж від 3 червня в архіві розділений на два блоки. Перша частина подає нові подробиці про маркери Конфедерації на території Капітолію¹⁵⁸. Ухвалено усунення меморіальної дошки Дітей Конфедерації. Також, вказано і на зростанні конфлікту пам'яті, адже було учинено акт вандалізму над монументом присвяченим солдатам Конфедерації навпроти будівлі, який було зведено у 1903 році. Сам акт представляв собою облиття монументу червоною фарбою, також з одного боку монументу, на тексті що сповіщає кому встановлено символ, написано «расисти». Таким чином, станом на 2019 рік акти вандалізму стали більш частим явищем. Реакція на вандалізм щодо монументу на території Тахаського Капітолію представлена у виді інтерв'ю в наступній частині¹⁵⁹. Репортаж має чотирьох спікерів.

Перший респондент, дівчина, відвідувач Капітолію, впевнена, що суспільству представлений неправильний наратив завдяки монументу, бо напис і образ солдатів Конфедерації пропонують невірну південну версію історії, продовжуючи традицію міфу про Втрачену справу. Монумент не говорить не про рабовласництво, не про расизм, хоча це б було наочним прикладом того, що потрібно пам'ятати про людей, які боролися на боці Конфедеративних штатів¹⁶⁰. Наступний спікер, афро-американець і представник Коаліції Справедливості міста Остін, зазначає що організація не підтримує акти вандалізму, проте вони лише показують, що люди втомилися дивитися і бути оточеними символами ненависті. Історичні постаті, що застигли у камінні навпроти Капітолія боролися за пригноблення і полон інших. А отже, монументи повинні бути репрезентовані в музеях, таким

¹⁵⁸ Confederate monument in front of State Capitol vandalized with paint // KXAN – 2019. – June 3 / Електронний ресурс: https://youtu.be/rVk__G3f77k, відвідано 20.05.2022.

¹⁵⁹ Confederate monument in front of State Capitol vandalized with paint // KXAN – 2019. – June 3 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/ml7r8rY4ofA>, відвідано 20.05.2022.

¹⁶⁰ Там само. – Хв. 0:33 – 0:37, 1:56 – 2:09.

чином не ображаючи громадян і не будучи стертим з історії¹⁶¹. Організація Синів Ветеранів Конфедерації, яка надіслала коментар в студію KXAN, навпаки вважає необхідним залишити монументи і таблички на них незмінними, бо нащадки повинні розуміти, що солдати Конфедерації боролися за збереження прав своєї країни і не за збереження рабства. Більш того, монумент використовують у комеморації на день загиблих і він є частиною культурного життя міста і штату в цілому¹⁶². Також наявний коментар Вікі Озменскі, яка відвідує Капітолій, що зважаючи на історію і її важливість для відчуття себе американцем, необхідно пам'ятати тих, хто боровся за те, що вважав правильним. Жінка наголошує на необхідності вивчати як обидві сторони жили, щоб бачити розгорнуту картину свого минулого¹⁶³.

2020 це непростий рік для монументів конфедерації, адже це рік, коли відбулися виступи Чорні життя мають значення (BLM). Кількість репортажів на тему усунення символів Конфедерації помітно зростає. В архіві було знайдено п'ять відео, які оглядають цю тематику. Репортаж від 19 червня зазначає, що знов почалася активна дискусія щодо усунення монументу солдатам Конфедерації в Джорджтауні, яка мала місце ще три роки тому, проте не отримала остаточного вирішення¹⁶⁴. Репортаж має коментар Ненсі Айнхорн¹⁶⁵. Її точка зору полягає у тому, що якщо округ залишає монумент на його місці, то це значить, що Джорджтаун підтримує расову ненависть, іншого трактування бути не може. Айнхорн зазначила, що представники округу повинні відреагувати на смерть Джорджа Флойда постановами про прибирання символів Конфедерації з публічного простору Джорджтауна.

¹⁶¹ Confederate monument in front of State Capitol vandalized with paint // KXAN – 2019. – June 3 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/ml7r8rY4ofA>, відвідано 20.05.2022. – Хв. 0:50 – 1:18.

¹⁶² Там само. – Хв. 1:21 – 1:33.

¹⁶³ Там само. – Хв. 1:34 – 1:50.

¹⁶⁴ The fight to remove Georgetown's Confederate statue continues // KXAN – 2020. – June 19 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/33Mwqd9b-Ss>, відвідано 20.05.2022.

¹⁶⁵ Там само. – Хв. 0:32 – 0:37, 1:11 – 1:17.

Новини від 24 червня освітлюють подальший судовий процес по вирішенню питання перенесення монументу в окрузі Колдвелл. Дві сторони в дискусії були передані за допомогою коротких кліпів з уривками виступів щодо можливості дислокації монументу¹⁶⁶. Нажаль, телеканал не включив розлогих виступів, але за форматом новинної стрічки, це найпоширеніший спосіб вказувати на численність спікерів і важливість поставленого питання. Репліки спікерів, які були додані у відеоматеріал мали такі основні думки: всім, хто виступає за збереження монументів і розпалюють конфлікт історичної пам'яті потрібно згадати в якому контексті поставали пам'ятники Конфедерації, саме це допоможе зрозуміти, що ці маркери покликані не для комеморації загиблих, а для того, щоб наголосити на расовій нерівності. Більш того, просувається ідея, що з ревізією історичного наративу американське суспільство тепер точно знає навіщо дійсно поставали такі пам'ятники і що вони були покликані репрезентувати. З постатями Конфедерації потрібно щось зробити, бо ці монументи є нагадуванням про расизм і нерівність. Також була представлена інша сторона. Основні гасла прихильників зберегти монументи в Техасі недоторканими були про те, що «потрібно залишити історію історії», «прибирання монументів це руйнування історії», «суспільство хоче знати більше про історію своїх предків»¹⁶⁷. Доволі стандартні фрази для будь якого конфлікту пам'яті. Також репортаж включає коментар афро-американця, Старлінга Райлса, який стверджує що затягування рішення лише підігріває конфлікт у суспільстві. Він сподівається, що консенсус у вигляді перенесення монументів до музеїв буде досягнуто¹⁶⁸.

Репортаж 21 липня передає конфлікт пам'яті у політичному контексті, зважаючи на те, що телеканал більш симпатизує демократичній партії в США, зазначено, що демократи закликають розглянути альтернативи для

¹⁶⁶ Caldwell County to create committee on future of Confederate monument // KXAN – 2020. – June 24 / Електронний ресурс: https://youtu.be/azj7D_M-pTk, відвідано 20.05.2022.

¹⁶⁷ Там само. – Хв. 0:23 – 1:01.

¹⁶⁸ Там само. – Хв. 1:28 – 1:33.

усунення 7 маркерів Конфедерації з території Техаського Капітолію. Було надіслано листа, який вказував, що законотворці хочуть розгорнути ширшу кампанію по дослідженню історичних символів і прискорити процес очищення штату від небажаних монументів¹⁶⁹. Користуючись виступами BLM багато демократів вважає, що тоді був найкращий час остаточно прибрати всі символи минулого, які репрезентують расову нерівність і ненависть. Державний представник Шон Тері дала коментар про те, що для неї, як чорношкірої жінки, бачити портрети і монументи чоловіків, політиків і військових, що боролися на стороні рабовласництва, за те, щоб таких як вона не існувало і систематичне гноблення її раси, неприємно. Історія штату Техас має багато постатей, яких дійсно потрібно шанувати і зводити їм пам'ятники, а від президента, генералів і солдатів Конфедерації варто відмовитися¹⁷⁰. Ще один представник демократів, Карл Шерман сказав, що втрата Джорджа Флойда вплинула на суспільство США. Респондент зазначає, що після таких трагічних подій багато людей змінили своє ставлення до природи того, який посил мають монументи і погоджуються з тим, що їм не місце біля будівель державних інституцій¹⁷¹.

28 липня мова йде про округ Бастроп, тема дискусії монумент біля будівлі окружного суду. Після перемовин і засідання, було вирішено що монумент приберуть, але він залишається на місті, бо дискусія відкрита щодо місця релокації¹⁷². Паул Пейп, суддя який ухвалив рішення, в інтерв'ю сказав, що для нього така зміна це історична подія, бо настав час коли люди повинні бути чутливими до символів, які репрезентують нерівність, расизм і рабовласництво. На його думку, більшість громадян вже не відчуває спорідненості з історичними постатями, що представлені в маркерах

¹⁶⁹ Democratic lawmaker group calls for removal of 7 Confederate memorials from Texas Capitol grounds // KXAN – 2020. – July 21 / Електронний ресурс: https://youtu.be/g_sFACLQ5s0, відвідано 20.05.2022.

¹⁷⁰ Там само. – Хв. 0:29 – 0:53, 1:36 – 1:40.

¹⁷¹ Там само. – Хв. 1:10 – 1:20.

¹⁷² Confederate monuments outside Bastrop County courthouse to be removed // KXAN – 2020. – July 28 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/p8FNLptvphI>, відвідано 20.05.2022.

Конфедерації, так само, як чорношкіра частина населення, яка не має жодної ідентифікації з конфедератами¹⁷³.

Репортаж 12 серпня 2020 року продовжує історію монументу в окрузі Колдвелл, знову глядачеві запропонована ініціатива демократів, які виступають за перенесення статуї солдатам Конфедерації з фасаду будівлі суду до музею. За рішенням засідання, адміністрація ухвалила запит на релокацію статуї до музею¹⁷⁴. Отже, станом на 2020 рік, після гучної трагедії Джорджа Флойда і виступів BLM, процес вирішення війни пам'яті в штаті прискорився, більш рішуче використовуючи альтернативу переносити основні символи до музеїв.

Напруга з роком зменшується, а обмеження, які привносить у життя епідемія, робить існування символів Конфедерації на вулицях міст штату Техас не таким помітним питанням. Станом на 2021 рік мною було знайдено одну згадку про спонукання спільноти вимагати перевезти монументи присвячені Конфедерації до музеїв. Телеканал брав інтерв'ю у представника Південного центру правового захисту бідноти. Вона розповіла про участь центра у вирішенні контроверсійного питання маркерів ненависті і про ініціативу поширювати білборди. 9 вересня 2021 року організація зібрала кошти на один білборд, який закликає суспільство Джорджтауна голосувати за прибирання монументу присвяченого солдатам Конфедерації навпроти історичної будівлі суду. Також спікер повідомила, що організація підтримує «Wilco Patriots», організацію яка займається питаннями історично спадку і намагається повністю прибрати маркери Конфедерації з вулиць міст. Таким чином, включається ще декілька компонентів медіа, які впливають на історичну пам'ять. Кампанія біл-бордів, як на мене, може стати частиною

¹⁷³ Confederate monuments outside Bastrop County courthouse to be removed // KXAN – 2020. – July 28 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/p8FNLPTvphI> , відвідано 20.05.2022. – Хв. 0:24 – 0:41.

¹⁷⁴ Caldwell County Confederate memorial will be relocated to museum // KXAN – 2020. – August 12 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/TEcw23s3JY8> , відвідано 20.05.2022

конфлікту, який в штаті Техас проходить на рівні дискусії, самовизначення і прийняття свого минулого.

Таким чином, канал KXAN зображує конфлікт історичної пам'яті в Техасі, слідкуючи за долею окремих символів (переважно монументів), які вже згадувалися на їхньому медіа ресурсі. З огляду джерел, можна визначити, що телеканал дотримується позиції про необхідності перенесення монументів присвячених діячам і військовим Конфедеративних штатів до музеїв і заміну назв будівель і вулиць, адже інтерв'ю переважно беруться у людей, які висловлюють емоційний протест символам «ненависті», що одночасно є більш цікавим для перегляду, а отже, телеканал піклується про створення контенту для глядачів. Опоненти такому баченню представляються лише в особі Синів Ветеранів Конфедерації, чиї коментарі є коротшими і не згадуються у кожному репортажі. Також, потрібно помітити, що монументи присвячені Конфедеративним лідерам і солдатам, які билися на стороні Півдня, у своїй більшості стоять перед будинками суду, державними установами і університетами, а отже, конфліктність навколо них повністю залежить від сприйняття більш достовірного наративу про Американську громадянську війну новими поколіннями носіїв соціальної пам'яті в штаті.

3.3 Когнітивний дисонанс.

Термін з психіатрії, звісно, наведений як метафора, зважаючи на те, що конфлікт історичної пам'яті викликає емоційність, фундаментом якої є набір моральних цінностей і стереотипів, якими оповиті наративи про Громадянську війну в США 1861 -1865 років. Ці наративи представляють сучасному споживачу знання про минуле, маркери доблесті і честі щодо предків і спадку, що був ними залишений. Як можна було побачити з аналізу

обраних мною джерел, такими маркерами наділяються люди, що представлені в символах Конфедерації завдяки існуванню міфу про Втрачену справу і неповний процес освітлення проблеми існування від'єднаних штатів під час шкільної освіти. Виходить, що історичні постаті на монументах сприймаються у загальній традиції пам'ятання про будь-яку війну, генерали – великі військові, моделі доблесті і сили, мудрі люди, якими повинне пишатися наступне покоління і яких необхідно шанувати в комплексі вибудування своєї ідентичності. Також, солдати – мужні захисники своєї справи. Навіть не зважаючи на той факт, що Південь програв війну, наратив було поширено саме задля того, щоб вибудувати зовсім інший образ переможеного. Цей образ став частиною «історичної правди» якої навчали в контексті національної історії і подав дітям Конфедерації і наступним поколінням ідеалізовану версію боротьби рабовласницьких штатів за свої свободи і демократію. На сучасному тлі історичної пам'яті питання порушується під час трактування ідей, за які боролися конфедерати. Переважна більшість старшого покоління носіїв соціальної пам'яті точно впевнена в тому, що ідеї, за які боролися Конфедеративні штати, були правильними, цінними, особливо коли з наративу виключається питання про рабів. В моїй роботі включення терміну «когнітивний дисонанс» позначає процес, коли ці ідеї руйнуються, коли носії історичної пам'яті існують в конфлікті не тільки з іншою стороною, але й з самими собою.

Я використала для пояснення конфліктності історичної пам'яті науково-популярну психологічну працю Керол Тревіс і Еліота Аронсона, яка є, одночасно, дуже політизованим джерелом, якщо продивитися останню частину про Дональда Трампа. Проблеми дисонансу притаманні масовій культурі, а отже і історичній пам'яті, адже вони формуються під впливом багатьох культурних ресурсів, які були витворені після подій, про які вони говорять, але викликають жвавий "бум" і зацікавленість соціальних груп.

Теорія когнітивного дисонансу будується на тому, що людина зіткнувшись з реальністю ситуації має перешкоди у сприйнятті її без допомоги вже випрацьованих стереотипів і вражень¹⁷⁵. Так само, як в процесі конфлікту пам'яті в середині індивідуальної пам'яті, люди, що страждають когнітивним дисонансом, вдаються до пошуку виправдання, який облежить їм подальше вживання стереотипів і фактів, які не часто є частиною реальності¹⁷⁶. Я думаю, що процес пошуку виправдання є дуже поширеним щодо стереотипів, які людина присвоює про історію своєї країни і нації. Він виражається у зміні національного наративу і реакції на це суспільством.

Більш того, зважаючи на спад цікавості до академічної історії та освітніх видань, і неспроможність вчителів залучити їхніх студентів до детальнішого вивчення чи робити популярними освітні програми з американської історії¹⁷⁷, саме медіа ресурси, книги і переважно фільми, створюють базу історичного знання більшості населення штатів. Зважаючи на виклики драматургії і необхідність виробити персонажів, за якими буде цікаво спостерігати, одночасно з легкістю їх розуміючи, кіно про історичні події завжди оповите стереотипами. Це мало місце в фільмах, вироблених про Південь в період *ante bellum*.

Щодо ситуації в штаті Техас дуже слушним є зауваження теорії когнітивного дисонансу, що людина схильна неправильно пам'ятати свої помилки¹⁷⁸. Авжеж, мова тут йде про неправильне пам'ятання помилок своїх предків, отців демократії і творців Конфедеративних штатів. Виправдання і дисонанс відчують старше покоління носіїв соціальної пам'яті, як можна було побачити з джерел, переважно це представники організацій, що займаються збереженням спадку Конфедерації, як Сини Ветеранів Конфедерації і

¹⁷⁵ *Tavris C., Aronson E. Mistakes Were Made (But Not by Me).* – New York, 2020. – P. 21, 161.

¹⁷⁶ Там само. – С. 37 – 38.

¹⁷⁷ *Loewen J. Lies Across America. What Our Historic Sites Get Wrong.* – New York, 1999. – P. 15 – 19.

¹⁷⁸ *Tavris C., Aronson E. Mistakes Were Made (But Not by Me).* – New York, 2020. – P. 80.

Об'єднані Дочки Конфедерації, а також громадяни, які послуговуються міфом про Втрачену справу у процесі вироблення сприйняття історії і побудови своєї ідентифікації, іноді, навіть, локальної ідентифікації себе як техасця.

Розглянута мною частина конфлікту передбачає існування декількох альтернатив вирішення. По-перше, більш поширеним є бажання перенести маркери Конфедерації подалі від будівель судів, шкіл, парків. Така альтернатива зазвичай передбачає перенесення статуї до музею, колекції музею чи історичної організації, або до цвинтаря, де досі представлені меморіальні плити солдатам, які були зведені навіть раніше, ніж Об'єднані Дочки Конфедерації розпочали свою велику кампанію по прикрашанню південних штатів символами Втраченої справи. Друга альтернатива передбачає залишення пам'ятників на своїх місцях, але зміну наративу навколо них. Це, відповідно, зміна текстів на самих монументах і переробка їх у дусі ревізії конфедеративного спадку, згадуючи як велику трагедію нації, жертви, так і факт боротьби за збереження рабовласництва. Всі наявні способи подолання конфлікту впливають на посилення відчуття когнітивного дисонансу у людей, для яких монументи конфедеративним солдатам, генералам і політикам дійсно мають статус місць пам'яті і які включені у комемораційні практики. Старшому, переважно, білошкірому населенню штату, зміна сучасного наративу і перенесення пам'ятників з публічного простору в музеї не може повністю порушити їхнє бачення подій громадянської війни і доречності існування символів Конфедерації, адже вони сприймаються як частина повсякденності штату.

Насправді, є і третя альтернатива, включення у шкільну програму вивчення історії США за допомогою критичної расової теорії. Така програма спрямована на те, щоб підкреслити існування різних рас в період творення держави і того, що расова несправедливість була фактором занепадання моральних цінностей, а також розуміти імперський характер колонізації

Північної і Південної Америки, наявність расизму в Америці і що кожна наявна історія написана білими, а отже потребує перегляду. Я обрала Техас саме з тієї причини, що теорія у штаті була заборонена, а отже вирішення конфлікту для майбутніх поколінь носіїв соціальної пам'яті залежить, в більшості, від політики, яка буде розроблена для маркерів Конфедерації в містах штату.

Висновки.

На основі проведеного дослідження, можна дійти таких висновків. Конфлікт пам'яті, представлений в обраних джерелах, показує, що штат Техас, як і кожний окремий штат в США, має свої локальні наративи і символи, які сприяють виробленню ідентифікації мешканців, що впливає на хід і радикалізацію конфлікту пам'яті навколо маркерів Конфедерації, представлених у публічному просторі. Техас, як частина Півдня і рабовласницький, конфедеративний штат у минулому, має тенденції до визнання тягара південної історії і спроби ревізіонізму існуючих міфологізацій навколо історичних постатей доби сепарації. Також Громадянська війна в США досі має відголос у культурному і історичному сприйнятті нації, ролі і майбутнього штатів. В Техасі навіть існують непопулярні настрої про необхідність продовжити справу Конфедерації і від'єднатися, хоча, навіть в контексті наполягання на праві кожного штату покинути Союз, конституція Конфедеративних штатів так і не згадала про право рабовласницьких штатів на від'єднання від нової групи.

Як було з'ясовано, найприйнятнішим для аналізу конфлікту в суспільстві Техасу, яке є мультинаціональним і має багато поколінь з різною думкою про роль пам'ятників і символів конфедеративному минулому, є запропонована Алейдею Ассман концепція соціальної пам'яті, яка є ширшою за індивідуальну і може бути використана для дослідження конструювання і сприйняття історичної пам'яті в обраних локальних масштабах. Бо основою конфлікту стає використання різних наративів про Американську громадянську війну, що приводить нас до конфлікту поколінь.

Також, говорячи про південний наратив і південні школи істориків, можна зробити висновок, що оповідаючи про Американську громадянську

війну вони мають тенденцію до замовчування критерію боротьби за збереження рабовласництва і залежать від конструювання ідентичності на Півдні. Всі ці характеристики з'явилися через гегемонію міфу про Втрачену справу, яку просували після поразки політики, генерали Конфедерації, а також організація Об'єднаних Дочок Конфедерації, яка і посприяла встановленню більшості монументів на Півдні країни.

Конфлікт пам'яті у штаті Техас має окремий процес формування і загострення, хоча самі монументи, як і в багатьох містах інших південних штатів, переважно встановлені навпроти державних установ, шкіл, судів. Також показовим є той факт, що як і по всьому США, конфлікт пам'яті в Техасі є більш вираженим навколо монументів, ніж назв вулиць чи закладів. Початок дискусії на окружному рівні щодо неприйнятності репрезентації пам'ятників починається в 2015 році, а перший прояв вандалізму зафіксовано вже у 2016 році. Проте, вандалізм в штаті щодо символів ненависті і расової нерівності обмежується облиттям фарбами і не має руйнівних нахилів. Як правило, сама конфліктність і дискусії викликані не ревізіонізмом в середині штату, а є реакціями на трагічні прояви расової ненависті поза штатом. Телеканал KXAN, відповідно, має більше новинних репортажів в роки всеамериканських трагедій, у 2015 році масове вбивство афро-американців Діланом Руфом в Чарльстоні, Південна Кароліна, у 2017 вбивство жінки під час виступів проти перенесення пам'ятника генералу Роберту Едварду Лі у Ричмонді, Вірджинія і реакція у 2020 році на вбивство поліцейським Джорджа Флойда, що викликало масове невдоволення і виступи BLM.

Телеканал створює наратив того, що Техас є дуже просунутим у кампанії по перенесенню пам'яток конфедеративного минулого до музеїв, що авжеж, не може передати повної картини процесу подолання конфлікту історичної пам'яті, проте, можна зазначити, що медіа ресурси, не зважаючи на наслідування певного політичного курсу, все одно схильні презентувати глядачеві емоційний, часто брутальний контент, а отже, можна говорити про

те, що ситуація з монументами у штаті Техас станом на 2015 – 2021 роки не набула рівня жорстокості і непорозуміння, як це відбувалося в Ричмонді чи під час протестів BLM.

Використані джерела та література.

Джерела:

1. Board votes to change name of Robert E. Lee Elementary to Russell Lee // KXAN – 2016. – May 24 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/NUDCgifrkL4> , відвідано 20.05.2022.
2. Caldwell County Confederate memorial will be relocated to museum // KXAN – 2020. – August 12 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/TEcw23s3JY8> , відвідано 20.05.2022.
3. Caldwell County to create committee on future of Confederate monument // KXAN – 2020. – June 24 / Електронний ресурс: https://youtu.be/azj7D_M-pTk , відвідано 20.05.2022.
4. Confederate monument in front of State Capitol vandalized with paint // KXAN – 2019. – June 3 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/ml7r8rY4ofA> , відвідано 20.05.2022.
5. Confederate monument in front of State Capitol vandalized with paint // KXAN – 2019. – June 3 / Електронний ресурс: https://youtu.be/rVk_G3f77k , відвідано 20.05.2022.
6. Confederate monuments outside Bastrop County courthouse to be removed // KXAN – 2020. – July 28 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/p8FNLptvphI> , відвідано 20.05.2022.
7. Democratic lawmaker group calls for removal of 7 Confederate memorials from Texas Capitol grounds // KXAN – 2020. – July 21 / Електронний ресурс: https://youtu.be/g_sFACLQ5s0 , відвідано 20.05.2022.

8. Group calls for removal of Confederate monuments at Texas Capitol // KXAN – 2015. – July 8 / Електронний ресурс: https://youtu.be/Cx_sV8tdjVI , відвідано 20.05.2022.
9. Historical Confederate marker vandalized on Texas State campus // KXAN – 2016. – April 28 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/fkeU9rEHuSU> , відвідано 20.05.2022.
10. I-35 billboard calls for Confederate monument removal in Georgetown // KXAN – 2021. – September 9 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/LNuSK3dDfIE> , відвідано 20.05.2022.
11. New group revives effort to remove Confederate monument in Georgetown // KXAN - 2019. - April 13 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/pAzSQJ7YCB0> , відвідано 20.05.2022.
12. Sons of Confederate Veterans upset about removal of Confederate statues on UT campus // KXAN – 2017. – August 22 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/eBIuqNC7-eE> , відвідано 20.05.2022.
13. Speaker Joe Straus wants the Confederate plaque inside the Capitol removed // KXAN – 2017. – September 20 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/Ee5-B6Nw9GU> , відвідано 20.05.2022.
14. State of Texas: Conflict over Confederate monuments // KXAN – 2017. – August 20 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/NjlgAB6Yna0> , відвідано 20.05.2022.
15. Texas leads nation in Confederate monument removal, report shows // KXAN – 2018. – June 6 / <https://> Електронний ресурс: https://youtu.be/atP_r079vx8 , відвідано 20.05.2022.

16. The fight to remove Georgetown's Confederate statue continues // KXAN – 2020. – June 19 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/33Mwqd9b-Ss> , відвідано 20.05.2022.

17. UT holds off on removal of Jefferson Davis statue // KXAN – 2015. – August 15 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/B0ZxTpc0kuI> , відвідано 20.05.2022.

18. UT holds public forums on what to do with Jefferson Davis statue // KXAN – 2015. – July 8 / Електронний ресурс: https://youtu.be/PgCo0Drbo_0 , відвідано 20.05.2022.

19. UT Student Government launches online survey on campus confederate statues // KXAN – 2017. – August 21 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/OtKfrET4vMs> , відвідано 20.05.2022.

Література:

Монографії:

20. *Ассман А.* Длинная тень прошлого: Мемориальная культура и историческая политика. – Москва: Новое литературное обозрение, 2014. – 324 с.

21. *Ле Гофф Ж.* История и память. – Москва: Российская политическая энциклопедия, 2013. – 303 с.

22. *Нора П.* Франция-Память. – Санкт-Петербург: Издательство Санкт-Петербургского университета, 1999. – 328 с.

23. *Хаттон П.* История как искусство памяти. – Санкт-Петербург: Владимир Даль, 2004. – 422 с.

24. *Achugar M.* What We Remember. The construction of memory in military discourse. – Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2008. – 259 p.
25. *Barney W. L.* The Making of Confederate. – New York: Oxford University Press, 2008. – 235 p.
26. *Bickham T.* Savages within the Empire. Rerepresentation of American Indians in eighteenth-Century Britain. – Oxford: Oxford University Press, 2005. – P. 92-109.
27. *Bonekemper E. H.* The Myth of the Lost Cause. Why the South fought the Civil War and Why the North won. - Washington: Regnery History, 2015. – 329 p.
28. *Boyer P., Wertsch J.* Memory in Mind and Culture. – New York: Cambridge University Press, 2009. – 333 p.
29. *Edgerton G., Rollins P.* Television Histories: Shaping Collective Memory in the Media Age. – Lexington: The University Press of Kentucky, 2001. – 371 p.
30. *Grant S. M., Reid B.* Themes of the American Civil War. The War Between the States. – New York: Routledge, 2010. – 423 p.
31. *Keightley E., Pickering M.* Research Methods for Memory Studies. – Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd, 2013. – 266 p.
32. *Lieven A.* America Right or Wrong. An Anatomy of American Nationalism. – New York: Oxford University Press, 2004. – 289 p.
33. *Loewen J.* Lies Across America. What Our Historic Sites Get Wrong. – New York: The New York Press, 1999. – 471 p.
34. *Moore N. Whelan Y.* Heritage, Memory and the Politics of Identity. – Burlington (VT): Ashgate Publishing Company, 2007. – 166 p.

35. *Tavris C., Aronson E.* Mistakes Were Made (But Not by Me). – New York: Mariner Books, 2020. – 406 p.

36. *Woodward V.* The Burden of Southern History. - Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2008. – 304 p.

Статті:

37. *Согрин В.* Гражданская война и Реконструкция в США. Современное прочтение. // Новая и новейшая история. - 2010. - №. 1. – С. 21 – 42.

38. *Тернер Ф. Д.* Значення фронтиру для американської історії. // Україна модерна. – 2011. – № 18. – С. 11 – 46.

39. *Confino A.* Collective Memory and Cultural History: Problems of Method. // The American Historical Review. – 1997. - № 5. – P. 1386 – 1403.

40. *Hall E., Huff C., Kuriwaki S.* Wealth, Slaveownership, and Fighting for the Confederacy: An Empirical Study of the American Civil War. // American Political Science Review. – 2019. - № 113. – P. 658 – 673.

41. *Phillips G.* Slavery and the “American Way of War”, 1607 – 1861. // Comparative Studies in Society and History. – 2021. – № 63 – P. 825 – 850.

42. *W. a.* The Year in Hate and Extremism // Intelligence Report. – 2019. - № 166. – P. 43 – 45, 48.

Посібники:

43. *Foote L., Hess E. J.* The Oxford Handbook of the American Civil War. – New York: Oxford University Press, 2021. – 697 p.

Дисертації:

44. *Quigley P.* Patchwork Nation: Sources of confederate Nationalism 1848 - 1865. PhD Thesis in Philosophy in the Department of History / University of North Carolina – Chapel Hill, 2006. – 296 p.

Електронні джерела:

45. Ayres S. Renewed Calls for "Texit" Are Growing. Will They Go Anywhere? // Spectrum News 1 – 2020. – December 31 / Електронний ресурс:

<https://spectrumlocalnews.com/tx/south-texas-el-paso/news/2020/12/31/there-s-talk-about--texit--swirling-again--will-it-go-anywhere-> , відвідано 20.05.2022.

46. Blanchard B. Texas has more than 180 public symbols of the Confederacy. // The Texas tribune – 2017. – August 21 / Електронний ресурс:

<https://www.texastribune.org/2017/08/21/texas-has-second-most-public-symbols-confederacy-nation/> , відвідано 20.05.2022.

47. Dylann Roof Sentenced To Death For Charleston Church Massacre // MSNBC – 2017. – January 10 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/r-KzrRryvQc> , відвідано: 20.05.2022.

48. Hate map // SPLC – 2021. / Електронний ресурс:

<https://www.splcenter.org/hate-map> , відвідано 20.05.2022.

49. Hate map // SPLC – 2021. / Електронний ресурс:

<https://www.splcenter.org/hate-map?state=TX> , відвідано 20.05.2022.

50. Ray R., Gibbons A. Why are states banning critical race theory? // FIXGOV – 2021 – November 21 / Електронний ресурс:

<https://www.brookings.edu/blog/fixgov/2021/07/02/why-are-states-banning-critical-race-theory/> , відвідано 20.05.2022.

51. Red Dead Redemption 2 Is Now The 10th Best Selling Game Of All Time // Screenrant. – 2022. – February 8 / Електронний ресурс:

<https://screenrant.com/rdr2-sales-best-selling-rockstar-games-lists/> , відвідано 20.05.2022.

52. Texans, it's time to TEXIT. // Texitnow – 2022. – January 12 / Електронний ресурс: <https://texitnow.org/> , відвідано 20.05.2022.

53. This timeline shows confederate monuments are about racial conflict // Vox. – 2017. - August 23 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/WClgR6Q0aPE>, відвідано: 20.05.2022

54. Trump rails against the removal of 'beautiful statues' // ABC News. – 2017. – August 18 / Електронний ресурс: <https://youtu.be/QxHlrskafuY>, відвідано: 20.05.2022.

55. We're from Texas. You're Not. // Leahtravels – 2013. – March 5 /Електронний ресурс: <https://leahtravels.com/places/were-from-texas-youre-not> , відвідано 20.05.2022.